

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

NÁRODNÍ STRATEGIE BOJE PROTI OBCHODOVÁNÍ S LIDMI V ČESKÉ REPUBLICCE NA OBDOBÍ 2012 - 2015

Odbor bezpečnostní politiky

Praha 2012

Obsah:

Obsah:	2
ÚVODNÍ SLOVO MINISTRA VNITRA JANA KUBICEHO	3
1. VÝVOJ SITUACE ZA OBDOBÍ 2008 – 2011.....	4
1.1. Přehled situace.....	4
1.2. Zhodnocení situace dle čtyř pilířů boje proti obchodování s lidmi	8
1.2.1. PARTNERSTVÍ.....	8
1.2.2. PODPORA A OCHRANA OBĚTÍ.....	15
1.2.3. POSTIH PACHATELŮ	21
1.2.4. PREVENCE.....	27
2. VYHODNOCENÍ PLNĚNÍ ÚKOLŮ Z PŘEDCHOZÍ STRATEGIE	33
3. SOUHRN OPATŘENÍ NA OBDOBÍ 2012-2015	36

ÚVODNÍ SLOVO MINISTRA VNITRA JANA KUBICEHO

Boj proti obchodování s lidmi je velkou výzvou pro současný globalizovaný svět a evropskou realitu bez hranic. Více než kdy dřív umožňuje společenský řád páčání zločinu, který je svým charakterem jedním z nejzávažnějších forem porušování lidských práv a lidské důstojnosti. Požadavky po službách všeho druhu za co nejnižší cenu se stupňují. Proto již dnes není pojem obchodování s lidmi chápán pouze v kontextu sexuálního vykořisťování, jak tomu bylo před několika lety, ale čím dál častěji se setkáváme s dalšími formami vykořisťování. Ať už za účelem nucené práce, odběru tkáně či nuceného žebření. Je nutné mít stále na paměti, že ačkoli některé formy se nám zdají být méně závažné než jiné, vždy zasahujeme do osobní integrity člověka. Takovéto chování nelze v moderní demokratické společnosti v žádném případě tolerovat. Sám mám

osobní zkušenost s potíráním zločinu po represivní linii. Proto oceňuji mou současnou roli, ve které mohu dbát i na další aspekty boje proti tomuto fenoménu.

Předkládaná strategie je v pořadí již čtvrtým dokumentem tohoto druhu. Velmi si vážím příležitosti stát právě u jejího zrodu a jako národní koordinátor mít možnost se zasloužit o naplnění stanovených priorit. Ambicí strategie je předložit ke splnění takové cíle, které zásadním způsobem v příštích čtyřech letech radikálně ovlivní boj proti obchodování s lidmi ve všech jeho formách a aspektech.

Česká republika poskytuje ochranu a pomoc obětem obchodování s lidmi prostřednictvím specifického programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi či například aktivně propojuje státní a neziskový sektor. Proto byla mnohokrát vyzdvihována, a to i na mezinárodní úrovni. Jisté rezervy lze spatřovat v neexistenci pravomocného rozsudku, který by trestal pachatele obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. Je však třeba dodat, že těchto pravomocných rozsudků není mnoho ani v ostatních zemích EU. Je proto zapotřebí neustále zlepšovat ty nástroje boje proti obchodu s lidmi, které již využíváme. Samozřejmě je nezbytné i nadále tvrdě pracovat v oblastech, ve kterých nedosahujeme kýžených výsledků.

Věřím, že tento materiál bude jen jednou ze součástí úspěšného potírání tak závažného trestného činu, jako je právě obchodování s lidmi. Všem zainteresovaným subjektům přeji hodně úspěchů při realizaci ambicí stanovených v této strategii.

1. VÝVOJ SITUACE ZA OBDOBÍ 2008 – 2011

1.1. Přehled situace

Tato kapitola poskytuje přehled o vývoji situace a zásadních událostech v období 2008 až 2011 v oblasti boje proti obchodu s lidmi v České republice (dále jen „ČR“). Kapitola se soustředí na hlavní oblasti jako je prevence, postih pachatelů¹, partnerství a podpora a pomoc obětem obchodování s lidmi. V další kapitole budou jednotlivé oblasti detailněji rozpracovány.

- ČR je již několik posledních let v oblasti boje proti obchodování s lidmi především **cílovou a transitní zemí méně už zemí zdrojovou**. Zemí cílovou představuje především pro občany ze zemí Ukrajiny, Slovenska, Ruské federace, Vietnamu, Moldávie a Mongolska a přibližně od roku 2010 velkou měrou pro občany z Rumunska a Bulharska. Z afrických zemí pak evidujeme nově v ČR případy podezření na spáchání této trestné činnosti na obětech z Nigérie. Výjimkou nejsou ani migranti z exotičtějších částí světa (Honduras, Brazílie apod.). Pro Velkou Británii, Itálii, Španělsko, Německo a Skandinávii je ČR považována za zemi zdrojovou.
- Nejčastějšími formami **vykořisťování u obchodu s lidmi** na území ČR zůstávají **sexuální² a pracovní³**. Ostatní formy⁴ vykořisťování nebyly v policejních statistikách zaznamenány.
- **Změna modu operandi** páchaní trestného činu obchodu s lidmi, tak jak je známá z předešlých několika let, se v posledních dvou letech vyvinula do ještě sofistikovanější podoby. Pachatelé z původních násilných forem donucování, výhrůzek a zastrašování (omezování osobní svobody, fyzické násilí, odebírání cestovních dokladů apod.) přešli na subtilnější formy donucení (zneužití tísně, neznalosti jazyka, místních podmínek atd.). Prostředky elektronické komunikace, především internet, mobilní telefony apod. jsou čím dál více využívány při páchaní tohoto trestného činu. Prostřednictvím internetu dochází např. k náboru osob v zemi původu a provázání kriminální sítě.

¹ Na tomto místě zdůrazňujeme, že pojmy pachatel, cizinec, migrant, pracovník, zástupce atd. zahrnují osoby jak pohlaví ženského, tak mužského, tzn., že př. pod pojmem cizinec míníme jak cizince - muže, tak cizinku - ženu, pokud z jednotlivých konkrétních případů nevyplývá něco jiného. Stejně je tomu i při uvádění státní příslušnosti (př. Vietnámec, míníme i Vietnamku). Vycházíme zde ze zažitě terminologie užívané zákonodárci v relevantních předpisech.

² Pod pojmem „obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování“ rozumíme trestný čin obchodování s lidmi dle § 168 odst. 1 nebo 2 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb. (dále jen „TZ“); popř. dle § 232a odst. 1 nebo 2 písm. a) zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „STZ“), kdy je obchodovanou osobou užito „k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování anebo k výrobě pornografického díla“ popř. „k pohlavnímu styku nebo k jiným formám sexuálního obtěžování nebo zneužívání“. Tento termín je v textu zaveden pro zjednodušení.

³ Pod pojmem „obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování“ rozumíme trestný čin obchodování s lidmi dle § 168 odst. 1 nebo 2 písm. e) TZ popř. § 232a odst. 1 nebo 2 písm. c) STZ, kdy je obchodovanou osobou užito „k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování“.

⁴ „Ostatními formami vykořisťování“ chápeme ty formy vykořisťování, které jsou uvedeny v § 168 TZ odst. 1 nebo 2 písm. b) k odběru tkáně, buňky nebo orgánu z jeho těla, c) k službě v ozbrojených silách, a d) k otroctví nebo nevolnictví; popř. se může jednat o § 232a STZ odst. 1 nebo 2 písm. b) k otroctví nebo nevolnictví.

- **K obětem obchodování s lidmi⁵** lze konstatovat, že jejich počet mírně klesá a rovněž dochází i ke změně jejich složení. Zatímco ještě zpočátku sledovaného období převažovaly výrazně oběti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, v posledních letech registrujeme nárůst obětí, u nichž existuje podezření, že došlo k pracovnímu vykořisťování. V souvislosti s nárůstem případů obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování se mění i **genderové složení** obětí – častěji se objevují ve statistikách muži. Poznatky z větších kauz potvrzují trend, a sice že oběti jsou identifikovány ve větším počtu osob často v souvislosti s pracovním vykořisťováním.
- Dochází k vývoji v dříve **stereotypním profilu oběti** z ČR vyjíždějící do zahraničí (nevzdělané ženy ze sociálně slabého prostředí, sexuálně vykořisťované především v západní Evropě). Zkušenosti z praxe ukazují, že oběti se mohou stát jak osoby ze sociálně vyloučených lokalit, tak i středoškolsky či vysokoškolsky vzdělané ženy či muži. Stejný trend sledujeme i v případě osob obchodovaných do ČR. Hlavním handicapem zůstává pro tyto osoby neznalost prostředí a jazyka v cílové zemi.
- Od roku 2008 do roku 2011 vstoupilo do **Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi Ministerstva vnitra ČR** (dále jen „Program“) 54 osob. V tomto období bylo do Programu zařazeno nejvíce občanů z Ukrajiny, Rumunska a ČR.
- Významnými pomáhajícími nestátními neziskovými organizacemi (dále jen „NNO“) byly v období 2008 až 2011 nadále **La Strada Česká republika, o.p.s.** (dále jen „La Strada“) a **Arcidiecézní charita Praha** (dále jen „Charita“) se svým Projektem Magdala - obě organizace byly partnery Programu pro období 2008 – 2011 na základě dohody o spolupráci.
- Počet **zjištěných trestných činů obchodování s lidmi⁶** osciloval z 29 v roce 2008 na 10 případů v roce 2009, poté vzrostl na 24 v roce 2010 a opět mírně klesl na 19 v roce 2011.
- Počet **stíhaných a vyšetřovaných osob** pro podezření ze spáchání trestného činu obchodování s lidmi byl v roce 2008 celkem 22, o rok později se jednalo již o 32 osob a v roce 2010 vzrostl počet stíhaných a vyšetřovaných osob na 35 – jednalo se o vůbec nejvyšší počet stíhaných a vyšetřovaných osob od roku 2000. V roce 2011 bylo stíháno a vyšetřováno celkem 29 osob.
- V současné době disponuje česká justice desítkami **pravomocných rozsudků** v oblasti obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování (v letech 2008 až 2011 bylo odsouzeno za tento trestný čin celkem 33 osob), v oblasti pracovního

⁵ Pokud mluvíme o obětech obchodování s lidmi jedná se vždy, pokud není výslovně uvedeno jinak, o pravděpodobné oběti obchodu s lidmi v případech, kdy existuje podezření ze spáchání takového trestného činu, ale nemuselo ještě dojít k pravomocnému odsouzení pachatele. V tomto kontextu je rovněž pojem obětí obchodování s lidmi roven pojmu obchodovaná osoba. Pokud se hovoří o obětech obchodování s lidmi v obecné rovině, jedná se o hodnocení celkového stavu, nerozlišují se počty obětí evidovaných v Evidenčně statistickém systému kriminality (ESSK), obchodované osoby, jimž je poskytována asistence pomáhajícími neziskovými organizacemi či pravděpodobné oběti obchodování s lidmi zařazené do Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi.

⁶ Zjištěné trestné činy představují pojem z kriminálních statistik: znamená to, že byly zjištěny skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, byla stanovena trestně-právní kvalifikace a zahájeny úkony v trestním řízení.

Pokud v textu hovoříme o trestném činu obchodování s lidmi v obecné rovině, pak se, není-li výslovně uvedeno jinak, jedná o případy podezření ze spáchání tohoto trestného činu dle § 168 TZ, orgány činné v trestním řízení se případem zabývají, vina pachatele/obviněného nebyla nutně ještě prokázána pravomocně soudem. Termín „obchodování s lidmi“ má v textu stejný význam jako „obchod s lidmi“.

vykořisťování disponujeme jedním pravomocným zprošťujícím rozsudkem (2008)⁷ a dvěma odsuzujícími doposud nepravomocnými rozsudky (2010, 2011).

- Od roku 2007 se realizovala informační kampaň proti obchodu s lidmi, zaměřená na cílovou skupinu zákazníků prostituce a širší veřejnost v ČR s názvem „**Řekni to za ní**“.
- 20. srpna 2008 byl usnesením vlády č. 1006 ustanoven a schválen statut **Meziresortní koordinační skupiny pro oblast boje proti obchodu s lidmi** (dále jen „MKS“). MKS slouží jako platforma pro výměnu informací a koordinaci aktivit v oblasti boje proti obchodu s lidmi.
- Od roku 2008 je věnována pozornost **právu obchodovaných osob na odškodnění** především ze strany NNO. NNO nabízejí pravděpodobným obětem obchodování s lidmi využití služeb zmocněnce poškozeného v rámci trestního řízení.
- Během předsednictví ČR v Radě EU byla na základě iniciativy zástupců ČR v roce 2009 založena **neformální síť národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů**. Její zřízení bylo podpořeno Závěry Rady ze dne 4. června 2009. Neformální setkání se konají v současné době již dvakrát ročně a scházejí se na nich zástupci většiny členských států EU a představitelé mezinárodních organizací. Další iniciativou v rámci českého předsednictví bylo vytvoření specializované webové stránky⁸ jako platformy pro spolupráci mezi členskými státy. V roce 2010 zřídila Komise EU portál⁹ věnovaný problematice obchodování s lidmi. Obsah webových stránek zřízených českým předsednictvím byl dle dohody, převzat a začleněn do portálu Komise EU.
- V roce 2010 byla do MKS přijata za člena další NNO - **Diakonie Českobratrské církve evangelické** (dále jen „Diakonie ČCE“).
- Dne 1. ledna 2010 vstoupil v účinnost zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (TZ), kde je trestný čin **obchodování s lidmi definován v ustanovení § 168**. Do nové definice bylo zapracováno několik změn: do oblasti sexuálního vykořisťování „k pohlavnímu styku nebo jiným formám sexuálního zneužívání nebo obtěžování“ spadá nově „anebo k výrobě pornografického díla“. Do výčtu forem pracovního vykořisťování „k otroctví nebo nevolnictví, k nuceným pracím nebo jiným formám vykořisťování“ byla zařazena „nucená služba v ozbrojených silách“ a dále „odběr tkáně, buňky nebo orgánu z těla“.
- V roce 2010 byl zahájen tříletý projekt „**Odhalování obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a nucené práce**“ podpořený Evropskou komisí a Open Society Institute Budapešť, na kterém spolupracuje La Strada, Justiční akademie a odbor bezpečnostní politiky MV (dále jen „OBP MV“).
- Novou skutkovou podstatou dle platného znění TZ představuje ustanovení § 190 TZ - **prostituce ohrožující mravní vývoj dětí**. Ve vztahu k obchodu s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování je relevantní také nové ustanovení § 342 TZ - **neoprávněné zaměstnávání cizinců**.

⁷ V roce 2011 byl vynesena další zprošťující rozsudek pro trestný čin obchodu s lidmi za účelem pracovního vykořisťování, který ale není doposud pravomocný.

⁸ www.national-rapporteurs.eu.

⁹ <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/index.action?breadCrumbReset=true>.

- V roce 2011 byla přijata **Směrnice** Evropského parlamentu a Rady o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a ochraně obětí, kterým se zrušuje rámcové rozhodnutí 2002/629/SVV (dále jen „Směrnice EU k obchodování s lidmi“) – základní to dokument **EU v oblasti potírání obchodu s lidmi**.
- K 1. lednu 2012 nabyl účinnosti zákon č. 418/2011 Sb., **o trestní odpovědnosti právnických osob** a řízení proti nim (dále jen „zákon o trestní odpovědnosti právnických osob“). Tento zákon je stěžejní pro implementaci Směrnice EU k obchodování s lidmi, ale i pro ratifikaci řady relevantních mezinárodních dokumentů.

1.2. Zhodnocení situace dle čtyř pilířů boje proti obchodování s lidmi

Národní strategie boje proti obchodování s lidmi pro období let 2008 až 2011 byla přijata usnesením vlády č. 67 ze dne 23. ledna 2008 (dále jen „Národní strategie“). Tento dokument je zároveň první čtyřletou strategií pro boj proti této závažné kriminalitě. Zároveň s tímto materiálem je od stejného roku vydávána Zpráva o stavu obchodování s lidmi v české republice (dále jen „Zpráva“), která obsáhle mapuje situaci v oblasti boje proti obchodu s lidmi, hodnotí předchozí rok a stanovuje nové úkoly pro nadcházející období. Vznikem čtyřleté strategie a zavedením vydávání těchto každoročních zpráv tak došlo k efektivnímu sledování vývoje situace a trendů v ČR pro tuto oblast. V současné době existují tři vydání Zprávy, a sice za rok 2008, 2009 a 2010, které jsou k dispozici [na internetových stránkách Ministerstva vnitra ČR](#) (dále jen „MV“) včetně jejich anglické verze.

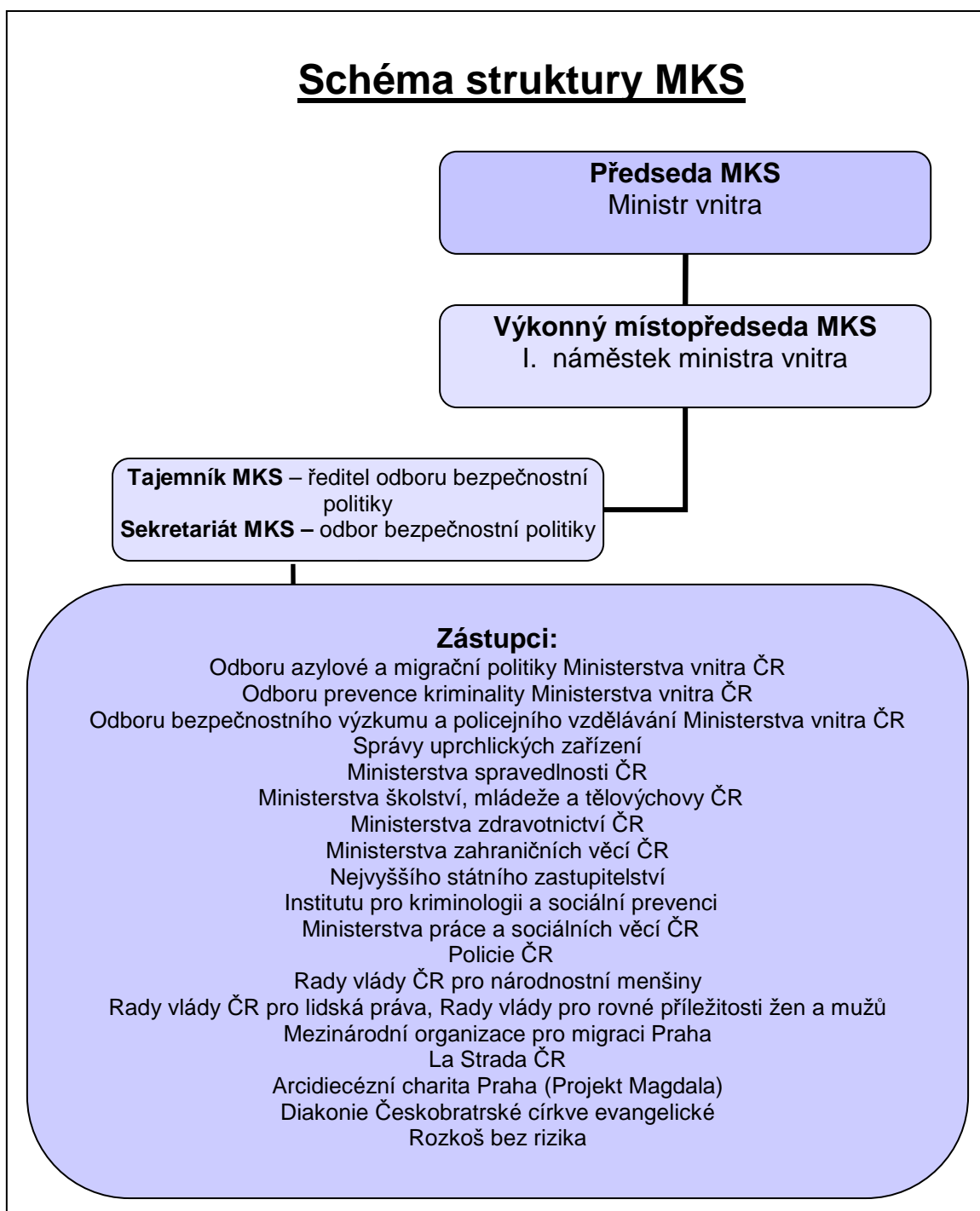
1.2.1. PARTNERSTVÍ

1.2.1.1. Partnerství na národní úrovni

- Na meziresortní úrovni je ministr vnitra pověřen koordinací boje proti obchodování s lidmi. OBP MV byla ministrem vnitra svěřena role **národního koordinátora**. Tento odbor zároveň plní i funkci **národního zpravodaje** pro oblast boje proti obchodu s lidmi tzn. je odpovědný za koordinaci veškerých aktivit, vytváření stěžejních strategických materiálů v oblasti boje proti obchodu s lidmi, mezinárodní spolupráci atd. Jako národní zpravodaj se zabývá především analyticko-koncepční prací, vydává Zprávy, mapuje situaci v ČR a spolupracuje zejména při výměně informací s celou řadou národních subjektů i mezinárodních organizací včetně orgánů EU.
- Rok 2008 je milníkem v historii koordinace boje proti obchodování s lidmi a jeho formálního ukotvení. 20. srpna 2008 byl usnesením vlády č. 1006 schválen statut MKS. V jejím čele stojí ministr vnitra, roli sekretariátu plní OBP MV. MKS se od svého prvního jednání v prosinci 2008 setkala již šestkrát a rozšířila i řady svých stálých členů. V roce 2010 byla za nového člena MKS přijata NNO Diakonie ČCE. Členové MKS na jednání pravidelně informují o zásadních změnách týkajících se problematiky obchodu s lidmi v rámci jejich resortů, každoročně poskytují podklady do Zprávy a vyjadřují se k základním strategickým materiálům v této oblasti. Jedná se o jediné fórum, kde se pravidelně setkávají všechny zainteresované subjekty v boji proti obchodu s lidmi (viz Schéma struktury MKS). Členové MKS jsou zároveň kontaktními osobami pro jednotlivé resorty a další organizace a umožňují tak komunikaci napříč celým spektrem všech zainteresovaných subjektů.
- V období 2008 až 2011 svolával odbor prevence kriminality MV (dále jen „OPK MV“) **koordinační schůzky** k zajištění fungování Programu pro součinnostní partnery Programu. Cílem setkávání bylo informovat o změnách v agendě Programu či o zkvalitňování služeb pro klienty Programu. Koordinační schůzky reagovaly taktéž na tehdy aktuálně řešené otázky spojené např. se zařazováním oběti do Programu, spoluprací mezi součinnostními partnery nebo s cizineckou agendou.
- **Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci** (dále jen „Anacen“), respektive jedno z jeho fór - fórum Migrace - v tomto čtyřletém období věnovalo pozornost problematikám blízkým problematice obchodování s lidmi – konkrétně problematice protiprávního jednání vůči zahraničním pracovníkům ze strany zaměstnavatelů a zprostředkovatelů práce, v jejím rámci rovněž problémům

spojeným s výskytem pracovníků z řad občanů EU v sociální nouzi a pracovního vykořisťování občanů EU na území ČR, problematice pomoci zahraničním pracovníkům z řad občanů EU, a problematice návratů cizinců do zemí původu. Výsledkem průběžného analytického vyhodnocování uvedených problematik byl soubor konkrétních doporučení v oblasti opatření zaměřených na kontrolní činnosti, pomoc dotčeným cizincům a prevenci negativních jevů spojených s výše uvedeným protiprávním jednáním. Koordinátorem Anacenu je odbor azylové a migrační politiky MV. Posláním Anacenu je zajistit úzkou spolupráci a zlepšit výměnu informací mezi všemi orgány zapojenými do ochrany státních hranic a řízení mezinárodní migrace. Vedle relevantních útvarů a složek MV a Policie ČR (dále jen „PČR“) je do činnosti Anacenu zapojeno např. Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR (dále jen „MPSV“), zpravodajské služby, Generální ředitelství cel.

Schéma struktury MKS

- V roce 2000 byl zřízen **Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců** (dále jen „MOPNZC“) pravidelně svolávaný MPSV, který na centrální úrovni koordinuje aktivity v oblasti boje proti nelegálnímu zaměstnávání cizinců. Toto téma je pro problematiku obchodování s lidmi relevantní zejména v oblasti pracovního vykořisťování.
- V roce 2008 a v roce 2009 se setkávala meziresortní **pracovní skupina na téma nucené práce a jiné formy vykořisťování**. Pracovní skupina byla založena k plnění úkolu č. 2 Národní strategie boje proti obchodování s lidmi: „Analyzovat situaci a předložit trestně právní definici nucené práce, popř. nových samostatných skutkových podstat trestných činů „závažné formy pracovního vykořisťování“ a „závažné formy porušování pracovněprávních předpisů“ (dále viz kapitola 1.2.3.). Pracovní skupina doporučila zaměřit se nadále na vzdělávání relevantních orgánů činných v trestním řízení k problematice obchodu s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování a doporučila Nejvyššímu státnímu zastupitelství (dále jen „NSZ“) rozšířit hlediska při zpracovávání Zprávy o činnosti státních zastupitelství za uplynulý rok o tuto oblast obchodování s lidmi. Činnost pracovní skupiny byla v roce 2009 z důvodů nedostatku poznatků z praxe státních zástupců a soudů v této oblasti pozastavena.

1.2.1.2. Partnerství na mezinárodní úrovni

V roce 2009 iniciovala ČR v rámci předsednictví ČR v Radě EU zřízení **neformální sítě národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů** ze zemí EU, kteří by se v pravidelných intervalech scházeli a diskutovali nad aktuálními problémy v oblasti obchodování s lidmi. Zřízení neformální sítě bylo podpořeno Závěry Rady ze dne 4. června 2009¹⁰ a od stejného roku se setkání na úrovni EU koná dvakrát do roka pod záštitou Komise EU. Na setkání jsou přizváni i představitelé řady mezinárodních organizací, jako je Mezinárodní organizace práce, Organizace spojených národů (dále jen „OSN“), Organizace pro spolupráci a bezpečnost v Evropě (dále jen „OBSE“) apod. V souladu s nově přijatou Směrnicí EU k obchodování s lidmi spočívá hlavní role národních zpravodajů a ekvivalentních mechanismů v monitoringu implementace aktivit zaměřených na boj proti obchodu s lidmi na národní úrovni a ve sběru a zpracovávání dat na mezinárodní úrovni. Každý stát si sám volí, koho pověří rolí národního zpravodaje či ekvivalentního mechanismu. Některé státy šly cestou zřízení nezávislých úřadů (Nizozemí, Finsko), jiné delegovaly tuto roli v rámci státní správy (ČR, Rakousko). Doposud však existuje řada států EU, které prozatím roli národního zpravodaje neurčily (Francie, Itálie). V ČR plní roli národního zpravodaje OBP MV.

- Ve dnech 3. a 4. května 2011 se konal workshop **k II. fázi projektu Odhalování obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a nucené práce** (Discovering trafficking in human beings for the purpose of forced labour and labour exploitation). Organizován byl OBP MV ve spolupráci s NNO La Strada a Justiční akademií. Hlavním tématem tohoto expertního setkání bylo **zhodnocení předběžných výsledků sběru rozsudků** ze zemí EU k obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. Workshopu se kromě českých expertů z řad PČR, státních zástupců, soudců a dalších praktiků ze státní správy i neziskového sektoru zúčastnili představitelé Bulharska, Nizozemí, Belgie a Španělska. Diskutované téma bylo široké – týkalo se především samotné definice obchodování

¹⁰ <http://ec.europa.eu/anti-trafficking/entity;jsessionid=w1jJtqYGyPLmzpxVv8p5pGHvX8B0vIQ3Qgt8h2yVDBJ2cf79Tz1!855818409?id=c9461c66-3687-47fa-a91e-00ee01d96c5d>.

s lidmi – její uchopení v zemích, z nichž zahraniční experti pocházeli. Dále byly ve světle rozebíraných rozsudků diskutovány pojmy, jejichž výklad činí v praxi obtíže - zneužití tísňe, jiné formy vykořisťování atd. Tématem diskuse byla také výše trestů, způsoby postihování pachatelů nad rámec trestního práva a další dílčí oblasti.

V závěrech workshopu bylo poukázáno na skutečnost, že ačkoli se legální definice obchodování ve výše uvedených státech liší, není její formulace zásadní překážkou v postihování pachatelů této trestné činnosti. Dále byla zdůrazněna nutnost zaměřit se na finanční postih pachatelů – odčerpávat zisky z trestné činnosti, využívat finančních trestů (nepovažovat trest odnětí svobody vždy za ten nejúčinnější způsob potrestání).

Workshop byl zároveň počátečním impulsem pro vypracování širší právní analýzy k problematice obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a nucené práce, která bude vycházet z nasbíraných rozsudků, kasuistik z českého prostředí a dalších relevantních materiálů.

- V období 2008 až 2010 se MV zúčastnilo jako partnerská instituce dvou projektů Mezinárodního centra pro rozvoj migrační politiky (dále jen "ICMPD") „Mezinárodní referenční mechanismus pro oběti obchodování s lidmi v zemích zdrojových a cílových“ a „Data collection and Harmonized information system“. Hlavním výstupem prvního projektu bylo stanovení principů péče o oběti obchodování s lidmi a jejich bezpečné navrácení do země původu, druhý projekt se zabýval sběrem osobních údajů obětí obchodování s lidmi na mezinárodní úrovni¹¹.
- ČR rovněž spolupracovala v období 2008 až 2011 s řadou mezinárodních organizací jako je **OBSE**, **Rada Evropy**, či **OSN**, respektive Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (UNODC). MV se například podílelo na realizaci příručky OBSE „Police-Public Partnerships and the Identification of Potential and Presumed Victims of Trafficking in Human Beings“¹². Dále bylo MV ČR aktivně zapojeno do „Peer to Peer project“ Evropské Komise a Rady Evropy, respektive prvního tématického workshopu k boji proti obchodování s lidmi se zaměřením na roli národních struktur na ochranu lidských práv v otázce ochrany práv obětí obchodování s lidmi (1st thematic workshop on Combating trafficking in human beings: the role of National Human Rights Structures in protecting the rights of victims).
- V březnu 2011 byla podepsána dohoda o realizaci pro ČR prvního mezinárodního **společného vyšetřovacího týmu v oblasti boje proti obchodování s lidmi**¹³ mezi Útvarem pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování PČR (dále jen „ÚOOZ“) a britským protějškem Útvarem pro boj proti vykořisťování lidí a organizovanému zločinu. Tým byl založen v souvislosti s vyšetřováním případu obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování pod českým označením „BOLERO“. Mezinárodní spolupráce vyvrcholila v červenci 2011 zadržením 6 občanů z ČR na území Británie podezřelých z obchodování žen do Velké Británie a jejich následného nucení k prostituci nebo fingovaným sňatkům. Náklady na společný vyšetřovací tým, tzv. JIT, byly plně hrazeny EUROJUSTEM, který rovněž poskytl nezbytnou technologickou výbavu
- I v období 2008 až 2010 pokračoval **Projekt „ZERO“**, který spočíval v bilaterální spolupráci mezi policejními složkami ČR a Ukrajiny. Za ČR se projektu zúčastnil ÚOOZ. Spolupráce byla realizována formou šetření a operativní činnosti v řadě

¹¹ Více informací viz Zpráva za rok 2009 a 2010 a webové stránky MV. Vybrané dokumenty jsou k dispozici na [příslušných webových stránkách MV](#).

¹² Ke stažení v anglickém a ruském jazyce na <http://polis.osce.org/library/results?ca=SPM>.

¹³ Dohoda o realizaci prvního mezinárodního společného vyšetřovacího týmu v oblasti boje proti obchodování s lidmi byla uzavřena na základě Úmluvy o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy EU, vypracované na základě článku 34 Smlouvy o EU z r. 2000 (55/2006 Sb.m.s.) a rámcového rozhodnutí Rady EU z r. 2002 o společných vyšetřovacích týmech a na základě ustanovení § 442 a 443 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen TR“).

případů. Došlo k uskutečnění několika návštěv českých expertů na Ukrajině a naopak. Projekt byl zahájen v roce 2007, byl hrazen vládou Švédska a koordinován Mezinárodní organizací pro migraci (dále jen „IOM“) Kyjev. V druhé polovině roku 2010 byl projekt, vzhledem k nedostatku financí, ukončen.

- V roce 2011 se experti z řad MV společně se specializovanými příslušníky PČR zúčastnili dvou **expertních zahraničních misí** zaměřených na problematiku obchodování s lidmi za účelem nucené práce a pracovního vykořisťování. První mise se konala v říjnu 2011 v Rumunsku. Druhá mise se konala v listopadu 2011 a směřovala na Ukrajinu. Obě země jsou hlavními zdrojovými zeměmi pro oblast pracovního vykořisťování v ČR. Cílem expertní mise bylo navázat kontakty na strategické a operativní úrovni, vyměnit si poznatky z praxe a diskutovat nad možnostmi zamezení pracovního vykořisťování občanů z těchto dvou zemí na území ČR.

Identifikované problematické oblasti:

V ČR je spolupráce mezi aktéry činnými v boji proti obchodování s lidmi již léta nastavena tak, aby veškeré složky (PČR, pomáhající organizace, orgány státní správy) byly propojeny jak na národní, tak místní úrovni. I mezinárodní spolupráce, nejen mezi členskými státy EU, má nastavený obdobně fungující mechanismus.

Doposud však v systému chybí vazba na aktéry, kteří se pohybují v oblastech, kde jsou osoby obzvláště ohroženy obchodováním s lidmi, tedy v **sociálně vyloučených lokalitách** (ve smyslu zaměření Agentury pro sociální začleňování v romských komunitách). V ČR nebyl ve sledovaném období realizován projekt, který by se zaměřil na aktuální aspekty obchodování s lidmi ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám. Subjekty působící v těchto lokalitách se zabývají celou řadou problematických oblastí (včetně např. otázkou lichvy, která může být významným spouštěcím faktorem při páčání trestného činu obchodu s lidmi), nicméně aktivity primárně zacílené na monitoring a prevenci obchodování s lidmi nerealizují. Obchodování s lidmi v souvislosti se sociálně vyloučenými lokalitami bylo označeno jako významný problém i materiálem Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2011 – 2015¹⁴. Problematika obchodování s lidmi ve vztahu k dalším ohroženým např. mentálně či jinak handicapovaným osobám bude v rámci pravidelného monitoringu také hodna pozornosti.

Další oblast, která zůstává téměř bez pozornosti především státní správy, je otázka **spolupráce se soukromou sférou**. Neziskový sektor v ČR je v tomto ohledu prvním (NNO La Strada navázala spolupráci s jednou z významných evropských zprostředkovatelských agentur práce), který pracuje se skutečností, že jak sexuální vykořisťování, tak pracovní vykořisťování a nucené práce se dějí takřka výhradně v prostředí soukromého sektoru a právě tam je třeba soustředit pozornost. V řadě zemí je proto prevence obchodování

¹⁴ Materiál byl schválen usnesením vlády č. 699 ze dne 21. září 2011. Důležitost vnímat propojeně tyto problematiky podtrhuje i materiál vydaný Evropským centrem pro práva Romů (European Roma Rights Centre, ERRC) za spolupráce s organizací Člověk v tísni: „Breaking the Silence: Trafficking in Romani Communities“, (<http://www.errc.org/cms/upload/file/breaking-the-silence-19-march-2011.pdf>). Dokument shrnuje situaci v této oblasti v České republice, Maďarsku, Rumunsku, Slovensku a Bulharsku. Z hlediska páčání trestné činnosti obchodování s lidmi se romskými kriminálními skupinami a jejich oběťmi zabývá např. zpráva Europolu ze září 2011 (KNOWLEDGE PRODUCT, Trafficking in Human Beings in the European Union). Obdobné závěry vyplývají též ze zprávy OCTA 2011, EU ORGANISED CRIME THREAT ASSESSMENT. Materiál je dostupný také na [webových stránkách Europolu](#). V závěrečných doporučeních Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen (CEDAW) z roku 2010 je dále doporučeno, aby ČR uvedla do praxe preventivní opatření cílené výslovně na romské ženy a přistěhovalkyně, včetně kampaně, jež by zvyšovala povědomí o obchodování s lidmi, nucené prostituci a nucené práci pro ty, kteří pracují s romskými komunitami, a posílila spolupráci se zeměmi původu a určení.

s lidmi, nebo alespoň její část, zaměřena i do oblasti soukromé sféry. Např. některé hotelové řetězce ve spolupráci se státními subjekty vedou kampaň za dodržování pracovních podmínek zahraničních pracovníků.

V závěrečných předsednictvích z konference konané ku příležitosti dne boje proti obchodování s lidmi v říjnu 2010¹⁵ je zdůrazněna potřeba v rámci partnerství spolupracovat se soukromým sektorem v oblasti potírání obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. Zde je také nastíněna role soukromých firem: jako partnerů při zavádění kodexů dobrého chování a přijímání sociální odpovědnosti; jako těch, co napomáhají reintegraci po návratu do země původu, nebo působí v cílové zemi prostřednictvím odborné přípravy a zprostředkování pracovní příležitosti. Zdůrazněna je zde také klíčová role odborových organizací, které prosazují práva pracovníků.

Při vytváření koncepce prevence obchodování s lidmi je tedy nutné zahrnout do úvah i soukromý sektor a navrhnout způsob efektivní komunikace mezi státními a soukromými aktéry a možnosti jejich účasti v procesu předcházení obchodování s lidmi a jejich identifikaci, což bude předmětem jednání MKS v následujícím období.

Téma obchodu s lidmi v současné době na mezinárodní úrovni velmi aktuální – realizuje se řada projektů, probíhají diskuse na evropských i celosvětových fórech a objevují se iniciativy z řad neziskových organizací i jednotlivců, přesto ne všem oblastem s mezinárodním přesahem se v ČR dostává dostatečné pozornosti. Jednou z takových oblastí je realizace mezinárodních vyšetřovacích týmů (tzv. JIT), ve kterých by figuroval útvar PČR. Teprve v roce 2011 byl realizován první JIT v oblasti obchodování s lidmi (celkově čtvrtý). JIT je velmi efektivní nástroj mezinárodní spolupráce při potírání závažné trestné činnosti a jako takový je nedostatečně využíván, a to i přes skutečnost, že finanční náklady nesou mezinárodní instituce nikoli státy účastníci se mezinárodního týmu. To, že PČR nevyužívá dostatečně této možnosti nelze *a priori* vidět pouze v přístupu policejních složek ČR. Problematické bývá zapojení státního zástupce a také zájem druhého státu na spolupráci. Nicméně realizace společných vyšetřovacích týmů by měla být dlouhodobou prioritou pro Policii ČR v rámci mezinárodní spolupráce.

Obdobně lze vnímat určité rezervy ve spolupráci se zdrojovými zeměmi, jak na strategické, tak i operativní úrovni. Výjimkou v této oblasti jsou aktivity OBP MV ve vztahu k regionu západního Balkánu. Od roku 2007 funguje v rámci MV program rozvojové spolupráce se státy západního Balkánu, který je zaměřen na rozvoj kapacit orgánů činných v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“) a na zlepšení spolupráce s tímto regionem v oblasti potlačování závažné kriminality. Obchod s lidmi, jako jedna ze závažných forem organizovaného zločinu, se stal nepostradatelnou součástí bezpečnostních aktivit ČR v tomto regionu. V roce 2011 došlo k realizaci expertních misí do zemí, které jsou považovány za hlavní zdrojové země v oblasti obchodování s lidmi (viz expertní mise do Rumunska a na Ukrajinu). Expertní mise reagovaly na reálnou potřebu prohloubení spolupráce především se zdrojovými zeměmi, jako významnými partnery při potírání tohoto trestného činu. Pro ČR je zásadní udržovat nadstandardní spolupráci se zeměmi EU, nicméně zkušenost z posledního období poukazuje na nepostradatelnost kvalitní spolupráce se zdrojovými zeměmi mimo unii.

Problematika **mezinárodní spolupráce** je dále rozpracována formou konkrétních opatření¹⁶ v [Koncepti boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 – 2014](#)¹⁷. Z těchto důvodů nebylo přistoupeno k formulaci konkrétních opatření v tomto dokumentu,

¹⁵ Jedná se o dokument Presidency Conclusions from the Conference "Towards a multidisciplinary approach to prevention of trafficking in human beings, prosecution of traffickers and protection of victims" číslo 5725/11. Také v závěrečných předsednictvích pojednávajících o boji proti obchodování s lidmi přijatých v prosinci 2011 (č. 18071/11) je zdůrazněna potřeba zlepšit kampaně, které mají zvyšovat povědomí o obchodování s lidmi (zde konkrétně s dětmi) včetně zvyšování povědomí u dopravců a dopravních společností.

¹⁶ Např. vypracování a implementace metodiky fungování společných vyšetřovacích týmů, zapojení policejních expertů do těch aktivit EU, které z hlediska ČR představují největší potenciální přínos pro praktickou policejní práci a spolupráci při potírání organizovaného zločinu, vypracování plánu policejní spolupráce s Nigérií či sjednání smlouvy o policejní spolupráci s Vietnamem s důrazem na nelegální migraci.

¹⁷ Materiál byl schválen usnesením vlády č. 598 ze dne 10. srpna 2011.

ačkoliv je tato problematika pro boj proti obchodování s lidmi stěžejní. Aktivita v této oblasti zacílené na boj proti obchodování s lidmi samozřejmě probíhat budou, o výsledných aktivitách bude pojednáno ve zprávách o stavu obchodování s lidmi za daný rok.

ČR byla na mezinárodních fórech častokrát kritizována za to, že doposud neratifikovala ani nepodepsala *Úmluvu Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi* (otevřena k podpisu od května 2005) a rovněž že neratifikovala *Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi z roku 2000* (tzv. Palermský protokol), který doplňuje *Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu*. První z uvedených mezinárodních dokumentů je v gesci Ministerstva spravedlnosti ČR (dále jen „MS“), druhý je v gesci MV. Hlavním důvodem pro neratifikování protokolu a nepodepsání úmluvy byl fakt, že ČR neměla v právním řádu zakotvenou trestní odpovědnost právnických osob. K 1. lednu 2012 nabyl účinnosti zákon o trestní odpovědnosti právnických osob, který tuto oblast upravuje. České republice tato právní úprava umožní podpis a ratifikaci řady mezinárodních úmluv včetně výše uvedených.

Strategický cíl:

- **Zaměřit se na problematiku obchodování s lidmi v kontextu sociálně vyloučených lokalit a navázat spolupráci se subjekty působícími v těchto lokalitách**
- **Podporovat ratifikaci a podpis relevantních mezinárodních úmluv k boji proti obchodu s lidmi**

Opatření č. I:

Zmapovat situaci týkající se obchodování s lidmi v sociálně vyloučených lokalitách.

Termín plnění: 2015

Indikátor plnění: analýza dosud realizovaných monitorovacích opatření v sociálně vyloučených lokalitách ve vztahu k obchodování s lidmi
realizace sondáže v několika vybraných sociálně vyloučených lokalitách
analýza dat a formulace případných opatření

Gesce: MV

Spolugesce: Úřad vlády, MPSV

Opatření č. II:

Zprostředkovat příslušným zástupcům Policie ČR příklady dobré praxe týkající se aplikace funkčních nástrojů mezinárodní spolupráce (společné vyšetřovací týmy, pracovní skupiny EU na operativní úrovni, bilaterální spolupráce se zdrojovými zeměmi atd.) při vyšetřování případů obchodování s lidmi.

Termín plnění: 2015

Indikátory plnění: prezentace příkladů dobré praxe (2013)
vyhodnocení aplikace nástrojů mezinárodní spolupráce Policií ČR (2015)

Gesce: MV

Opatření č. III:

Ratifikovat Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi z roku 2000 (tzv. Palermský protokol), který doplňuje Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu.

Termín plnění: 2012

Indikátory plnění: předložit vládě ke schválení návrh na ratifikaci uvedeného dokumentu

Gesce: MV

Opatření č. IV:

Podepsat a ratifikovat Úmluvu Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi.

Termín plnění: 2013

Indikátory plnění:

předložit vládě ke schválení návrh na podpis a ratifikaci uvedeného dokumentu

Gesce: MS

1.2.2. PODPORA A OCHRANA OBĚTÍ

1.2.2.1. Role státních organizací

Ministerstvo vnitra a Policie ČR

- Počty obětí trestného činu **obchodování s lidmi** (§ 168 TZ) vykazují dle dat z Evidenčně statistického systému kriminality (ESSK) provozovaného PČR klesající tendenci. V roce 2008 bylo identifikováno celkem 119 obětí z toho 108 ve skupinách (zde není rozlišeno pohlaví) a 11 bylo identifikováno individuálně. Všechny individuálně identifikované oběti byly ženy. V roce 2009 registrujeme významný pokles v počtu obětí na pouhých 42 celkově z toho 37 ve skupinách a pět individuálně – v těchto případech se opět jednalo o oběti – ženy. V roce 2010 se jednalo o celkově 76 obětí z toho 14 identifikovaných samostatně. Jedná se o první rok, kde v kategorii individuálně identifikovaných obětí nalezneme i muže – celkem 4. V roce 2011 bylo identifikováno celkem 51 obětí, z toho 11 individuálně. V tomto roce nebyl individuálně identifikován ani jeden muž, jednalo se o ženy, v 9 případech mladší 18 let. Informace z ESSK neposkytují však kompletní obraz o obětech trestné činnosti vzhledem k omezeným informacím o těch obětech, které byly identifikovány ve skupinách.
- **Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi** je pokračováním pilotního projektu Úřadu pro drogy a kriminalitu OSN „Model podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování“ z roku 2003. Od roku 2005 je Program plně institucionalizován, je určen pro definovanou skupinu obětí trestného činu obchodování s lidmi. Obětí v Programu může být cizinec vykořisťovaný na území ČR a nebo občan ČR vykořisťovaný v zahraničí nebo na území ČR.¹⁸ Partneři v Programu jsou pomáhající NNO, odbor azylové a migrační politiky MV, PČR a mezivládní organizace IOM Praha za koordinace OPK MV.
- Od roku 2008 prošel Program **řadou změn**, které byly prováděny prostřednictvím aktualizace interních aktů řízení. Díky aktualizaci Programu došlo například ke zrychlení procesu legalizace statutu obětí – občanů ze zemí mimo EU na území ČR, prodloužila se doba na rozmyšlenou¹⁹ z 30 na 60 dní, ve výjimečných případech bylo umožněno hůtu prodloužit až na 90 dní.
- Během roku 2011 probíhala příprava nové koncepce financování poskytování služeb obětem v rámci Programu. Od roku 2012 bude financování Programu realizováno

¹⁸ Identifikované oběti je po zařazení do Programu dána tzv. doba na rozmyšlenou, neboli tzv. „reflection period“, která slouží k tomu, aby se oběť odpoutala od kriminálního prostředí, zdravotně a psychicky se stabilizovala, rozhodla se, jak dále naloží se svým životem a zda bude spolupracovat s OČTŘ. Během této doby je jí poskytována krizová intervence a jiné služby. V případě pozdější spolupráce s OČTŘ je svědectví obětí významné pro odhalování, stíhání, usvědčení a potrestání pachatelů trestného činu obchodování s lidmi.

¹⁹ Doba na rozmyšlenou, neboli tzv. „reflection period“ slouží k tomu, aby se oběť odpoutala od kriminálního prostředí, zdravotně a psychicky se stabilizovala, rozhodla se, jak dále naloží se svým životem a zda bude spolupracovat s OČTŘ. Během této doby je jí poskytována krizová intervence a jiné služby.

na základě zadávacího řízení v souladu se zákonem o veřejných zakázkách. V období 2008 až 2011 bylo poskytování služeb zajištěno prostřednictvím dotačního programu určeného nevládním organizacím, které v této oblasti působily více jak 1 rok (informace k dotačnímu titulu MV viz kapitola 1.2.2.2.).

- Od roku 2008 do roku 2011 vstoupilo do Programu 54 osob. Od roku 2008 došlo k poklesu z 24 osob na 13 v roce 2009. V roce 2010 vstoupilo do Programu 7 osob a v roce 2011 vstoupilo do Programu 10 osob. Během těchto 4 let bylo zařazeno nejvíce občanů původem z Ukrajiny, Rumunska a ČR. Vzhledem k tomuto, zjištění byly výrazně podpořeny preventivní aktivity na území ČR i ve vztahu k výše uvedeným státům.
- Od roku 2008 až do roku 2010 v Programu převažovaly (postupně se snižujícím se rozdílem) osoby, které byly pracovní vykořisťované nad těmi sexuálně vykořisťovanými. Stoupající tendenci v počtu pravděpodobných obětí, které byly sexuálně vykořisťované, registrujeme až v roce 2011 (viz níže). Na tomto místě je vhodné zmínit, že počty obětí uvedených ve statistických datech Programu nemají vypovídající hodnotu pro vývoj celkové situace v oblasti obchodování s lidmi v ČR, Program v tomto smyslu představuje výsek z celkového, velmi těžko odhadnutelného počtu obětí.

Počet obětí zařazených do Programu z hlediska formy vykořisťování				
Rok	2008	2009	2010	2011
Pracovní vykořisťování	16	8	4	3
Sexuální vykořisťování	8	5	3	7

- Součástí Programu je i **Program dobrovolných návratů**, který umožňuje bezpečný a důstojný návrat oběti přednostně do země původu prostřednictvím IOM Praha. Náklady spojené s realizací cesty jsou hrazeny z rozpočtu MV. V období let 2008 až 2011 bylo navráceno prostřednictvím tohoto mechanismu 19 osob. V roce 2008 se jednalo o 9 cizinců a jednoho občana ČR, v roce 2009 byly navráceny 2 osoby – jeden cizinec a jeden Čech. V roce 2010 bylo navráceno celkem 5 osob – 3 občané ČR a dva cizinci. V roce 2011 došlo k navrácení dvou osob – cizinců.

Ministerstvo práce a sociálních věcí

- V oblasti boje proti obchodu s lidmi hraje významnou roli i **MPSV**, které je členem MKS již od jejího vzniku. Role MPSV je dána především financováním sociálních služeb a dále kontrolní činností, kterou vykonává v oblasti zaměstnávání a dodržování pracovněprávních předpisů (zásadní pro oblast pracovního vykořisťování). MPSV v roce 2008 přidělilo na sociální služby zaměřené na oběti obchodování s lidmi částku 5 670 000 Kč, o rok později poskytlo částku v celkové výši 4 926 500 Kč a v roce 2010 částku 5 700 000 Kč. V roce 2011 byla vyčleněna částka 4 760 000 Kč. V roce 2009 předložilo MPSV vládě strategický dokument s názvem Priority rozvoje sociálních služeb pro období 2009 – 2012, ve které klade velký důraz na oblast služeb sociální prevence. Jednou z prioritních skupin v rámci služeb zaměřených na řešení situace lidí ohrožených sociálním vyloučením jsou i oběti obchodování s lidmi.

1.2.2.2. Role nestátního sektoru

- V období 2008 až 2011 byly na základě dohody o spolupráci partnerskými nevládními organizacemi OPK MV pro zajištění poskytování služeb v rámci Programu **La Strada a Charita**.
- Od roku 2009 se k pomáhajícím NNO zaměřeným na boj proti obchodování s lidmi přidala i NNO **Diakonie ČCE**. V roce 2010 obdržela tato organizace dotaci MV – OPK MV na podporu utajovaného bydlení pro mužské oběti obchodování s lidmi (což lze označit za zásadní službu v rámci poskytování asistence pro tuto skupinu obětí). Kromě této služby se nevládní organizace zaměřila na terénní práci v určitých oblastech s vyšší rizikovostí především pracovního vykořisťování.
- Organizací, která rovněž hraje významnou roli při podpoře a ochraně obětí především prostřednictvím Programu dobrovolných návratů a která má status mezivládní organizace, je **IOM Praha** (viz výše).
- Dalšími nevládními organizacemi byly např. Organizace pro pomoc uprchlíkům či Rozkoš bez rizika, o. s., které se zabývaly poradenstvím či terénními službami a byly také finančně podpořeny z dotací MV – OPK MV. Za zmínku stojí též Sdružení pro integraci a migraci, o.s., SOZE, Poradna pro integraci, Arcidiecézní charita Praha - Středisko Migrace, atd., které v rámci své činnosti poskytují též poradenství v této oblasti.
- Nestátní organizace, které jsou členy MKS se taktéž aktivně podílely, kromě účasti na této platformě, na tvorbě dokumentů – jako jsou zprávy o stavu obchodování s lidmi, strategie. Taktéž podávaly podněty ke zlepšení fungování Programu, vzájemné spolupráce a politiky boje proti obchodování s lidmi.
- V roce 2007 nabyl účinnosti **zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách**, který zásadně upravuje poskytování sociálních služeb a stanovuje práva a povinnosti pro jejich poskytovatele. Mimo jiné zavádí registraci sociálních služeb, na základě které vzniká oprávnění poskytovat sociální služby. K lednu 2009 bylo možné v registračním systému dohledat, že celkem 110 sociálních služeb bylo určeno i pro oběti obchodování s lidmi na území ČR. Jednalo se převážně o poskytování odborného sociálního poradenství, krizovou pomoc, azylové domy, terénní programy atd. Během následujících let došlo k nárůstu počtu poskytovaných služeb pro tuto cílovou skupinu. K lednu 2011 bylo registrováno celkem 132 takových sociálních služeb. Nutno podotknout, že pro většinu těchto pomáhajících organizací představuje cílová skupina obětí obchodování s lidmi okrajovou záležitost – tyto NNO poskytují v rámci výkonu své činnosti asistenci hlavně jiným skupinám osob (NNO poskytující asistenci výhradně obchodovaným osobám je již zmíněná La Strada, velmi významné jsou pak Charita či Diakonie ČCE).
- Aktivity neziskových organizací byly v období 2008 až 2011 hrazeny především ze zdrojů MPSV na registrované sociální služby (viz výše) – a v menší míře z **dotačního titulu MV** s názvem „Prevence v oblasti obchodování s lidmi a pomoc obětem obchodování s lidmi“. Finanční prostředky byly vyčleněny ze státního rozpočtu na preventivní programy a poskytnuty prostřednictvím dotace MV – OPK MV. Od roku 2008 do roku 2011 poskytl OPK MV celkem 14 078 927 Kč v rámci výše uvedeného dotačního titulu. Pro rok 2008 se jednalo o částku 3 920 000 Kč, dále pro rok 2009 o 3 800 000 Kč, pro rok 2010 o 3 832 480 Kč a pro rok 2011 došlo v důsledku rozpočtových omezení k snížení částky na 2 526 447 Kč.

- Neziskové organizace se kromě poskytování sociálních služeb v rámci Programu i mimo něj zabývaly realizací informativních kampaní, aktivitami z oblasti právního zastupování, publikační činností (La Strada publikovala v roce 2010 „*Příliš úzká brána k lidským právům*“) a lobbingem za zájmy obětí obchodu s lidmi a zranitelných skupin obyvatelstva (na některé projekty získaly NNO finanční dotace právě ze zdrojů OPK MV, popřípadě je hradily ze zdrojů EU či z financí jiných mezinárodních organizací) a do jejich aktivit spadá i realizace řady výzkumů a sondáží. Například v roce 2008 publikovala La Strada zprávu *Vietnamští dělníci a dělnice v Českých továrnách*, nebo v roce 2010 mapovala situaci v prostředí masážních salónů, kde pracují převážně thajské pracovnice.
- Od roku 2010 formuje La Strada systém tzv. **nízkoprahových služeb**, které snižují práh pro nabídku služeb oproti dosud nabízeným službám pobytovým a následným (mající vyšší požadavky), přičemž se orientují na pracovní - právní stránku obchodování a vykořisťování.
- La Strada je od roku 2008 členem mimo jiné Evropské koalice COMP-ACT EUROPE, iniciativy za **právo na odškodnění obchodovaných osob** a stejně tak od roku 2008 participuje v projektu „*Assessment of the human rights impact of anti trafficking laws and measures*“. V roce 2010 byl zahájen tříletý projekt ve spolupráci s OBP MV a Justiční akademií „*Odhalování obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a nucené práce*“ (bližší informace viz Zpráva za rok 2010). La Strada je rovněž například členem „*La Strada International*“ či „*Global Alliance against trafficking in Women*“. Charita soustředí své úsilí do oblasti networkingu a navazování spolupráce. Je například součástí sdružení „*Christian Action against Trafficking*“ a „*Christian Organisations against Trafficking Network*“.
- **IOM** Praha se kromě své hlavní role, která je jí dána v rámci Programu, a sice organizování **dobrovolného návratu** oběti do země původu zaměřuje i na preventivní aktivity. Od roku 2008 se soustředila na pracovní migraci z Mongolska, v roce 2009 vytvořila IOM dokumentární film o životě migrantů z Mongolska v ČR. V roce 2008 byly distribuovány preventivní materiály určené konzulárním pracovníkům z deseti zdrojových zemí, které v roce 2007 připravila rovněž IOM. Od roku 2007 mise IOM v Praze spoluorganizovala projekt ZERO, který spočíval v bilaterální spolupráci policejních složek mezi ČR a Ukrajinou (viz kapitola Partnerství). V roce 2010 byl rovněž ukončen projekt zaměřený na zvyšování informovanosti nezletilých bez doprovodu, kde IOM Praha spolupracovala společně s MPSV a MV.
- Neziskové organizace v rámci tématu **právo na odškodnění obchodovaných osob**, poskytují od roku 2008 obětem obchodování s lidmi finanční prostředky k zastupování **zmocněncem poškozených**. Z procesního hlediska je zmocněnec specifickou stranou trestního procesu, který má dle § 51 TŘ právo zúčastnit se všech úkonů, kterých se může zúčastnit poškozený. Je oprávněn činit za poškozeného návrhy (navrhovat důkazy) a podávat za něj žádosti a opravné prostředky, přičemž veškeré úkony vykonává jménem poškozeného. Smyslem institutu je především hájení zájmů klienta a jeho psychická opora v průběhu úkonů trestního řízení. Zmocněnec má činit jménem poškozeného a v jeho prospěch vše, co je v jeho silách, aby zasažená práva poškozeného byla v nejvyšší míře ošetřena a pokud možno uvedena v původní stav.

Identifikované problematické oblasti:

Kvalitní a včasné **zajišťování podpory a ochrany obětem obchodování s lidmi** je bezesporu nutnou podmínkou pro úspěšné fungování mechanismu boje proti obchodování

s lidmi v ČR. Ve sledovaném období došlo v rámci fungování Programu ke stabilizaci poskytování asistence obětem obchodování s lidmi - zúčastnění aktéři znají své role v rámci tzv. referenčního mechanismu, dochází k včasné výměně informací operativního charakteru na koordinačních schůzkách mezi zainteresovanými subjekty, neustále se zlepšují nabízené sociální služby.

Ze strany neziskového sektoru bývá zdůrazňováno, že **Program** byl koncipován především pro potřeby občanů pocházejících z nečlenských zemí EU, nikoli pro potřeby občanů EU. V kontextu toho, že v současné době často dochází k vykořisťování osob z nových členských zemí EU, dle názoru neziskového sektoru, není Program adekvátně uzpůsoben této rizikové skupině. Občané EU údajně nenachází při rozhodování ohledně vstupování do Programu dostatečnou motivaci. Tento argument bývá NNO uváděn jako jeden z hlavních důvodů poklesu počtu osob vstupujících do Programu po roce 2008.

Kromě 12 obchodovaných osob z ČR, 2 ze Slovenské republiky, 6 občanů Rumunska a jednoho občana Bulharska, tj. celkem 21 osob, bylo v letech 2008-2011 zařazeno do Programu 31 osob z třetích zemí. Z uvedeného je patrné, že počet osob ze třetích zemí převyšoval ve sledovaném období nad počtem občanů z EU. Rovněž je možné konstatovat, vzhledem k výše uvedenému, že občané Rumunska a Bulharska (občané z nově přistoupivších států EU), kterým je aktuálně věnována pozornost z hlediska podezření na pracovní vykořisťování v ČR, se ve statistikách od roku 2009 (až na jednu oběť pocházející z Bulharska v roce 2011) nevyskytují. Na snižování počtu zařazovaných obětí může mít vliv i změna ve složení obětí, které vstupují do Programu. V letech 2008 až 2011 převažuje v rámci celkového počtu pravděpodobných obětí obchodování s lidmi zařazených do Programu pracovní forma vykořisťování nad sexuální.

Ačkoli mohou výše uvedené argumenty reflektovat vývoj situace za posledních několik let, nelze je *a priori* považovat za jediné možné důvody k tomuto poklesu. Snížení počtu osob vstupujících do Programu může být dáno i jinými faktory, jako např. změna rizikových skupin, které se stávají oběťmi této trestné činnosti, jejich odlišné motivace pro případný vstup do Programu, či ekonomická situace v ČR a její snižující se atraktivita pro občany EU jako země cílové. Jednoduše - může se jednat o faktory nezávislé na fungování Programu. Zůstává faktem, že Program, včetně rozsahu jeho služeb, je od počátku fungování určen osobám pocházejícím jak z EU (včetně občanů ČR), tak ze zemí mimo EU. Skutečnost, že občané ze zemí EU nenacházejí dostatečnou motivaci pro vstup do Programu, nebo jim tato možnost není ze strany neziskového sektoru nabídnuta, ještě neznamená pochybení v konstrukci Programu – ten nemá aktuálně ambice pokrýt veškeré skupiny obětí této trestné činnosti, které nalézají podpory mimo rámce Programu. Objektivní vyhodnocení Programu - podpory a pomoci poskytované obětem jakož i další aspekty jeho fungování - přínos pro trestní řízení a integraci obětí do společnosti, apod. bude předmětem zájmu v dalším období²⁰.

Ve sledovaném období byla rovněž identifikována potřeba vyjasnit některé problematické oblasti fungování institutu **zmocněnce poškozeného**. OBP MV proto v roce 2011 vydal „[Vyjádření odboru bezpečnostní politiky k postavení zmocněnců poškozených a spolupráci s OČTŘ při zastupování klientely](#)“. Dokument by měl přispět k efektivní spolupráci mezi všemi složkami činnými v trestním řízení a zajistit, co nejlepší možné postavení poškozeného. Tato oblast bude ze strany MV v nadcházejícím období nadále sledována.

Další oblastí hodnou zřetele je i otázka osob pracovně vykořisťovaných (především občanů EU) na území ČR, nikoli však nutně obchodovaných, pro které není připravena pomoc řešící specifické problémy (zejména právní poradenství a jednorázovou finanční pomoc při vycestování do země původu). Tato oblast se týká především osob ze zemí EU, které v ČR nejsou hlášeny k pobytu déle než 3 měsíce a které nevykonávají výdělečnou

²⁰ Potřeba věnovat pozornost hodnocení Programu je zmíněna i v závěrečných doporučeních Výboru OSN pro odstranění diskriminace žen (CEDAW) z roku 2010.

činnost, nebo nejsou vedeny v evidenci uchazečů o zaměstnání.“ Neziskové organizace mohou být za těchto okolností nuceny poskytovat těmto osobám pomoc ze zdrojů určených pro jiné cílové skupiny. Neziskové organizace by však měly poskytovat pomoc skupinám, kterým je pomoc primárně určená a stát disponovat zdroji pro ohrožené skupiny zahraničních pracovníků na území ČR. Tento problém byl identifikován i v materiálu Anacenu – „Analýza situace zahraničních pracovníků z řad občanů EU v ČR“ a v rámci dokumentu navržen i úkol: Zpřístupnění finančních zdrojů pro projekty/aktivity právního poradenství a asistence migrujícím pracovníkům ze zemí EU v kapitole č. 7.2. Opatření zaměřená na podporu a pomoc pracovníkům ze zemí EU. Doposud nebyla jasná shoda na možnostech zajištění pomoci této specifické skupině²¹. Navržení adekvátního řešení a jeho implementace do praxe by mělo být výstupem nadcházejícího období.

Pokud se zaměříme na pravděpodobné oběti **obchodu s lidmi ve věkové kategorii pod 18 let**, je nutné přihlídnout ke skutečnosti, že statistické údaje k této skupině osob je možné dohledat pouze z kategorie obětí identifikovaných individuálně.²² Přesto se nám nabízejí poměrně zajímavé závěry, a to včetně porovnání s celkovým počtem identifikovaných obětí. V roce 2011 bylo identifikováno 76 obětí obchodování s lidmi, z toho 62 ve skupinách a 14 individuálně. Z těchto 14 osob bylo 7 mladších 18 let. Údaje o tomto typu trestné činnosti však nelze získat pouze z dat týkajících se výhradně obětí, toto lze vyčíst např. i díky konstrukci legální definice obchodování s lidmi - při rozlišení jednání pachatele v odst. 1 § 168 TZ, pokud jde o obchodovanou osobu mladší 18 let a osobám ostatním v odst. 2 - docházíme k následujícím výstupům: z 19 zjištěných trestných činů obchodování s lidmi bylo 12 kvalifikováno dle odst. 1 § 168 TZ. Roku 2010 bylo z celkově 24 zjištěných trestných činů evidováno 9 pod trestněprávní kvalifikací dle § 168 odst. 1 TZ atd. viz kapitola *Postih*. Přestože se jedná o řádově nízká čísla, počty dětí v rámci těchto výstupů tvoří nezanedbatelný podíl.

ČR disponuje speciálními mechanismy, pokud jde o poskytování asistence dětským obětem, nicméně zvyšující se podíl těchto obětí pod 18 let na celkovém počtu individuálně identifikovaných obětí obchodu s lidmi by měl být dostatečným impulsem pro zintenzivnění zájmu o tuto cílovou skupinu a případné navržené opatření zaměřených právě na dětské oběti. Další problematickou oblastí jsou formy páchaní tohoto trestného činu na dětech, obecně existuje jen několik málo informací o případech nuceného žebrání dětí, nucení ke kapesním krádežím apod., zjištěné případy se obvykle týkají nucené práce a jiných forem vykořisťování, ve velké míře sexuálního vykořisťování.

Na úrovni EU byla potřeba věnovat se více dětským obětem obchodování s lidmi vyjádřena např. v Závěrech předsednictví pojednávajících o boji proti obchodování s lidmi projednaných v prosinci 2011²³. Vzhledem ke skutečnosti, že problematika dětských obětí trestné činnosti je komplexně pojímána v Národní strategii prevence násilí na dětech v ČR na období 2008-2018²⁴, nepřistupujeme v tomto dokumentu k formulaci konkrétních opatření ve vztahu k dětským obětem obchodování s lidmi, byť tomuto tématu bude v nadcházejícím období na základě výše uvedených závěrů věnována zvýšená pozornost.

²¹ Na konci roku 2010 přednesly NNO na jednání MKS návrh, který by mohl reagovat na případy náhlého výskytu většího počtu cizích státních příslušníků, jež se ocitli na území ČR v tíživé životní situaci v souvislosti s jejich nevyjasněným postavením v zaměstnání a kteří jsou zároveň ohroženi pracovním vykořisťováním či obchodováním s lidmi za stejným účelem. Navržené řešení NNO spočívalo v okamžitém nasazení integrovaného záchranného systému. OBP MV na následném jednání MKS konstatoval (po vyžádání stanoviska Hasičského záchranného sboru atd.), že s integrovaným záchranným systémem nelze a priori počítat jako s možností budoucího řešení situace většího počtu cizích státních příslušníků, jež se ocitli na území České republiky v takové životní situaci.

²² Vykazování statistických dat v rámci ESSK se jeví z hlediska sledování vývoje problematiky obchodu s lidmi jako neúplné a to nejen v otázce obětí mladších 18-ti let, ale i ve vztahu k jiným charakteristikám obětí tohoto trestného činu obecně. Tématu bude věnována pozornost především na úrovni spolupráce policejního prezidia a OBP MV.

²³ Jedná se o dokument č. 18071/11. Opatření zde popsána se věnují př. speciálnímu zacházení s dětskými obchodovanými oběťmi, vzdělávání pro orgány vynucující právo, kampaně zaměřené na zvýšení povědomí o obchodování s dětmi.

²⁴ Materiál byl schválen usnesením vlády č. 1139 ze dne 3. září 2008.

Strategický cíl:

- **Zhodnotit fungování Programu**
- **Analyzovat možnosti pomoci pro osoby ze zemí EU, které se ocitly na území ČR v tíživé životní situaci v souvislosti s výkonem práce**

Opatření č. V:

Komplexní evaluace Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi.

Termín plnění: 2015

Indikátory plnění:

zpracovaná evaluace, včetně případných návrhů opatření

Gesce: MV

Opatření č. VI:

Analyzovat možnosti zabezpečení pomoci občanům ze zemí EU, kteří se na území ČR ocitli v tíživé životní situaci v souvislosti s výkonem práce.

Termín plnění: 2013

Indikátory plnění: analyzované možnosti pomoci občanům EU navržená opatření a postup jejich realizace

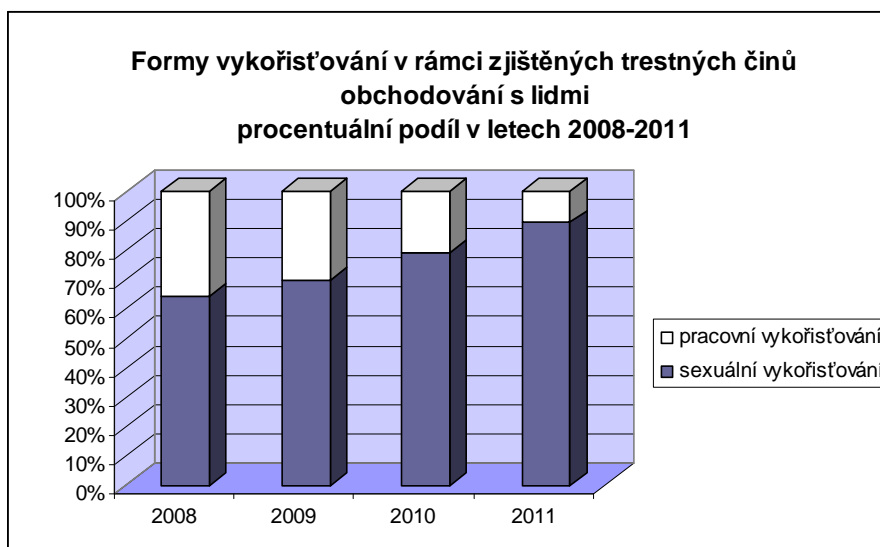
Gesce: MPSV

Spolugesce: MV

1.2.3. POSTIH PACHATELŮ

1.2.3.1. Policie ČR

- Zabezpečení jednotného výkonu služby příslušníků PČR na úseku odhalování trestného činu obchodování s lidmi a mravnostní kriminality bylo zajištěno do roku 2010 závazným pokynem policejního prezidenta ze dne 2. května 2006 č. 61. Ten byl 23. června 2010 nahrazen novým závazným pokynem policejního prezidenta č. 93 o činnosti na úseku obchodování s lidmi, který byl posléze pozměněn závazným pokynem policejního prezidenta č. 16 ze dne 28. února 2011. Aktuálně účinný pokyn (ve znění výše uvedené změny) vymezuje úkoly specialistů z krajských odborů, ÚOOZ i úřadu služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR (dále jen „ÚSKPV“). Nově jsou v ní určeny náležitosti pro Zprávu o stavu obchodování s lidmi a výslovně stanoveno, s kým specialisté zejména spolupracují.
- Ve statistikách zjištěných případech **obchodování s lidmi** figurují do roku 2010 pouze dvě **formy vykořisťování** – za účelem sexuálního vykořisťování a pracovního vykořisťování. Obchodování s lidmi za účelem otroctví či nevolnictví nebylo ve statistikách zjištěných případů uvedeno. Nová trestní úprava účinná od 1. ledna 2010 rozšiřuje účel obchodování s lidmi o odběr tkáně, buňky nebo orgánu z těla (§ 168 odst. 2 písm. b) TZ) a o službu v ozbrojených silách (§ 168 odst. 2 písm. c) TZ). Statistiky za rok 2010 a 2011 neregistrují ani jeden případ obchodování s lidmi za těmito účely, rovněž neuvádějí ani jeden případ obchodu s lidmi za účelem otroctví či nevolnictví (§ 168 odst. 2 písm. c) TZ). Ačkoli v ČR neregistrujeme v rámci zjištěných trestných činů ani případy obchodování s lidmi, které spočívají v domácím zotročování nebo zneužívání pracovníků při práci v domácnostech, bude nadále monitorována i tato forma obchodování (tématu je věnována zvýšená pozornost v okolních státech EU).

- Dle dostupných statistických dat²⁵ bylo v letech 2008 až 2011 zjištěno celkem 82 trestných činů obchodování s lidmi. Co se týče počtu vyšetřovaných a stíhaných osob, ve sledovaném období se jednalo celkem o 118 osob.

Počty zjištěných a objasněných trestných činů obchodování s lidmi, počty vyšetřovaných a stíhaných osob				
Rok	2008	2009	2010	2011
Zjištěno	29	10	24	19
Objasněno celkem ²⁶	13	11	17	17
Vyšetřované a stíhané osoby	22	32	35	29

- Ačkoli je počet zjištěných trestných činů obchodování s lidmi při srovnání údajů v jednotlivých letech kolísavý, přesto bez výraznějších výkyvů (výjimka rok 2009), objasněnost se za poslední dva roky zvyšuje.

- Porovnáme-li v rámci počtu vyšetřovaných a stíhaných osob poměr pachatelů dle pohlaví, potvrdí se trend, který v této oblasti bývá zaznamenáván: podíl žen – pachatelek na páčání této trestné činnosti je vyšší, než je tomu u trestné činnosti jiné. Nejvíce bylo evidováno žen - pachatelek v roce 2008, a sice 36 %, v roce 2009 byl podíl nejnižší - 15,6 % a v roce 2010 dosáhl podíl žen 22 %. V roce 2011 činil podíl vyšetřovaných a stíhaných žen téměř 31 %.

Vyšetřované a stíhané osoby pro trestný čin obchodování s lidmi: podíl mužů a žen				
Rok	2008	2009	2010	2011
Vyšetřované a stíhané osoby	22	32	35	29
z toho				
muži	14	27	27	20
ženy	8	5	8	9

- Z 82 zjištěných trestných činů obchodování s lidmi se za sledované období v 31 případech jednalo o případy kvalifikované dle § 232a odst. 1 či 168 odst. 1 TZ – šlo

²⁵ Zdrojem statistických dat je již zmíněný Evidenčně statistický systém kriminality.

²⁶ Mluvíme-li o celkové objasněnosti (procento evidované trestné činnosti, u níž byl pachatel znám či zjištěn) jedná se o údaj zahrnující i dodatečnou objasněnost, proto je možné, aby např. v roce 2009 počet objasněných trestných činů převyšoval počet zjištěných.

obchodování s osobami mladšími 18ti let. V roce 2008 bylo takto kvalifikováno 8 případů, v roce 2009 šlo o 2 případy, v roce 2010 se jednalo o 9 a v roce 2011 dokonce o 12 z 19 zjištěných trestných činů této formy obchodování. Kromě dvou případů pracovního vykořisťování se jednalo o obchod s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování.

- Od roku 2008 došlo k výraznému poklesu zjištěných trestných činů **kuplířství**, a to z 52 zjištěných trestných činů na 37 případů v roce 2009 a 33 případů v roce 2010. V roce 2011 bylo zjištěno 44 trestných činů kuplířství – tedy mírný nárůst. Stejný vývoj můžeme sledovat i ve vztahu k počtu pachatelů podílejících se na této trestné činnosti. V roce 2008 bylo vyšetřováno a stíháno pro trestný čin kuplířství 88 osob, v roce 2009 klesl počet stíhaných a vyšetřovaných osob na 35 a v roce 2010 uvádějí statistiky pouhých 28 osob. V roce 2011 byl počet vyšetřovaných a stíhaných osob 61. Pokles zjištěných trestných činů kuplířství lze přisuzovat jednak celkovému úbytku nabízení sexuálních služeb v ČR především v oblastech s bohatou historií poskytování sexuálních služeb za úplatu - v pohraničí a Praze a dále i nárůstu počtu případů obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování především od roku 2010.

Počty zjištěných a objasněných trestných činů kuplířství, počty vyšetřovaných a stíhaných osob				
Rok	2008	2009	2010	2011
Zjištěno	52	37	33	44
Objasněno	43	28	26	32
Vyšetřované a stíhané osoby	88	35	28	61

- TZ zavádí s účinností od 1. ledna 2010 nový trestný čin **neoprávněné zaměstnávání cizinců** (§ 342 TZ). V roce 2010 byly zjištěny 3 případy páchaní tohoto trestného činu, vyšetřován a stíhán nebyl v tomto roce nikdo. V roce 2011 byly zjištěny 4 trestné činy neoprávněného zaměstnávání cizinců, rovněž nikdo nebyl vyšetřován.
- Nový TZ zavedl další trestný čin související s problematikou obchodování s lidmi, respektive se sexuální formou vykořisťování, a sice **prostitute ohrožující mravní vývoj dětí** (§ 190 TZ). V roce 2010 byl zjištěn pouze jeden případ páchaní tohoto trestného činu, vyšetřována a stíhána byla v této souvislosti pouze jedna osoba.

V roce 2011 nebyl zjištěn ani jeden případ podezření ze spáchání tohoto trestného činu.

- **Závazný pokyn policejního prezidenta č. 174** ze dne 12. září 2011 **k provádění finančního šetření v trestním řízení** stanovil povinnost důsledně zjišťovat a zajišťovat výnosy z trestné činnosti tam, kde byla způsobena majetková újma či byl získán majetkový prospěch. Povinnost provádět finanční šetření se tedy vztahuje i na případy podezření ze spáchání trestného činu obchodování s lidmi.

1.2.3.2. Státní zastupitelství a soudy

- I v roce 2008 přetrvával problém částečného překrývání skutkových podstat trestného činu obchodování s lidmi a trestného činu kuplířství dle jejich definic v TZ. Teprve formulace trestného činu kuplířství dle nové právní úpravy (§ 189 TZ), měla částečné překrývání skutkových podstat vyřešit a aplikační problémy odstranit. Definice trestného činu obchodování s lidmi byla doplněna tak, aby byl zdůrazněn prvek „obchodu“, konkrétně zde byla stanovena podmínka předání oběti, tedy aby **jí bylo jiným užito k určité formě vykořisťování**.
- Do 31. prosince 2009 konal v prvním stupni řízení o trestném činu obchodování s lidmi okresní soud, a to dle § 16 TŘ. **Novelizací TŘ** došlo k přesunutí trestného činu dle § 168 TZ do kompetencí krajského soudu v prvním stupni řízení, konkrétně zahrnutím trestného činu obchodování s lidmi do výčtu trestných činů dle § 17 odst. 1 písm. a) TŘ. V prvním stupni řízení o trestném činu kuplířství však doposud koná okresní soud. Tato novelizace přinesla ve vztahu k trestnému činu kuplířství a trestnému činu obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování komplikaci při určování věcné příslušnosti státního zástupce k výkonu dozoru nad přípravným řízením.
- Od roku 2008 stoupl **počet obžalovaných** osob za trestný čin **obchodování s lidmi** a od roku 2010 pak evidujeme výraznější **nárůst v počtu odsouzených osob**, tento trend pokračoval i v roce 2011. Obdobně je tomu i v případě počtu odsouzených osob, kterým nebyl uložen podmíněný trest odnětí svobody.

Počty obžalovaných a pravomocně odsouzených osob a uložených trestů za trestný čin obchodování s lidmi				
Rok	2008	2009	2010	2011
Obžalované osoby	17	26	26	31
Počet odsouzených osob	3	1	10	19
K nepodmíněnému trestu	3	0	9	18
K podmíněnému trestu	0	1	1	1

- ČR dosud **nedisponuje pravomocným odsuzujícím rozsudkem** za trestný čin obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování. V roce 2008 byl vydán první pravomocný rozsudek k tomuto trestnému činu, ale zprošťujícího charakteru. V roce 2010 a 2011 došlo k odsouzení pachatelů za tento trestný čin, rozhodnutí však doposud nenabyla právní moci.
- Pro **trestný čin kuplířství** bylo v letech 2008 až 2011 obžalováno celkem 284 osob, 256 jich bylo odsouzeno, z toho 71 k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a 184

osobám byl uložen podmíněný trest odnětí svobody²⁷. Od roku 2008 evidujeme pokles v počtu obžalovaných a odsouzených osob pro tento trestný čin.

Počty obžalovaných a pravomocně odsouzených osob a uložených trestů za trestný čin kuplířství				
Rok	2008	2009	2010	2011
Počet obžalovaných osob	119	89	33	43
Počet odsouzených osob	60	82	64	50
K nepodmíněnému trestu	14	19	21	17
K podmíněnému trestu	44	60	39	41

1.2.3.3. Ministerstvo práce a sociálních věcí

- MPSV hraje v oblasti kontroly významnou roli - její výkon byl v předemtném období rozdělen mezi Úřad práce a Státní úřad inspekce práce (dále jen „SÚIP“) s jemu podřízenými inspektoráty práce. Kontroly byly zaměřeny především na dodržování pracovně-právních předpisů (př. zákaz diskriminace cizinců), na činnost agentur práce, na nelegální zaměstnávání cizinců, ohlašovací povinnost zaměstnavatele apod.
- Od roku 2009 se jak úřady práce, tak inspektoráty práce zaměřily na kontrolu agentur práce, došlo rovněž ke zpřísnění podmínek pro jejich fungování a to od 1. ledna 2009. Porovnáním let 2009 a 2010 lze konstatovat, že došlo k nárůstu počtu stížností ze strany cizinců na porušování pracovně-právních předpisů, SÚIP navýšil počet kontrol například v oblasti kontrol agentur práce. I úřad práce navýšil počty kontrol u zaměstnavatelů zaměstnávajících cizince. Bylo zjištěno, že v předemtném období byli občané Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu nejčastěji nelegálně či neohlášeně zaměstnávány zahraničními pracovníky. Kladné je konstatování, že oproti předchozím letům byl v roce 2010 zaznamenán nižší počet případů nerovného zacházení agenturních zaměstnanců oproti zaměstnancům kmenovým (kterými mohou být jak Češi, tak cizinci).
- Od roku 2010 byla do praxe převedena normativní instrukce č. 4/2010 MPSV vedoucí k bližší spolupráci mezi úřady práce a inspekcí práce. Od září 2010 tyto dva úřady realizovaly koordinované akce za účasti případných dalších subjektů (Správa sociálního zabezpečení apod.).
- K 1. lednu 2011 vešla v účinnost novela zákona o zaměstnanosti (č. 435/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů), který mimo jiné zpřísnuje fungování agentur práce. To zahrnuje především zavedení povinného pojištění proti úpadku pro agentury práce i uživatele (ve výši zajišťující výplatu mzdy do výše trojnásobku průměrného měsíčního výdělku všech dočasně přidělených zaměstnanců) a povinnosti doložit sjednání tohoto pojištění MPSV. Dále dochází k upřesnění podmínek vydávání závazného stanoviska MV k udělení povolení ke zprostředkování zaměstnání a zpřísnění podmínek změny odpovědného zástupce agentury práce.

²⁷ Pro upřesnění uvádíme, že počet odsouzených osob (blíže viz tabulka) zahrnuje kromě osob odsouzených k trestu odnětí svobody (ať už k podmíněnému trestu či nepodmíněnému) i další uložené tresty.

Identifikované problematické oblasti:

Situace v ČR v oblasti rozhodování soudů v případech obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování není ve srovnání s ostatními členskými státy s obdobnou právní úpravou v zásadě odlišná. ČR doposud nedisponuje pravomocným odsuzujícím rozsudkem v této oblasti, i přesto, že trestný čin obchodování s lidmi byl zaveden v této podobě – dle tzv. „palermské definice“ - do STZ novelou již v roce 2004.²⁸ Hlavními identifikovanými problematickými oblastmi bývají v tomto ohledu: výklad některých pojmů jako je např. „zneužití tísně“ „zneužití závislosti“ či „jiné formy vykořisťování“, složitá konstrukce samotného trestného činu a jeho dokazování. V situaci důkazní nouze pak pro nemožnost prokázání všech znaků skutkové podstaty dochází ke kvalifikaci skutku jako jiného trestného činu, př. omezování osobní svobody, vydírání či podvod (tímto je skutek de facto označen i jako méně závažný ve srovnání s obchodováním s lidmi jakožto trestnou činností páchanou často organizovaně za současného výnosu většího zisku). Dále bývají rovněž často uváděny: vysoká míra latence, vzhledem k nejasnému významu výše uvedených pojmů nejistota specialistů PČR v tom, na jaké důkazní prostředky se soustředit, změna *modu operandi* pachatelů, kteří přecházejí z násilného způsobu donucení oběti na subtilnější formy donucení.

Ne všechny OČTR dokáží dostatečně rychle reagovat na měnící se trendy a tyto poznatky reflektovat při kvalifikaci samotného trestného činu, jakož i při posuzování jeho závažnosti v různých fázích trestního řízení. Nalézáme se v přechodné době charakteristické očekáváním vydání pravomocných odsuzujících rozsudků v této oblasti a samotná neexistence judikátů k tomuto trestnému činu zpomaluje snahu soudů tento trestný čin odsuzovat. Tento poznatek byl několikrát zdůrazněn i ze strany NSZ, a to ve Zprávě za rok 2009 a 2010.

Další oblastí, které je aktuálně věnovaná zvýšená pozornost, je otázka **odčerpávání majetku pachatele**, který pochází z trestné činnosti. Příslušnými útvary PČR je odhadováno, že roční zisk zločineckých struktur zapojených do obchodování s lidmi je okolo sta milionů Kč. Tato oblast (rozvoj schopností vyšetřovat finanční kriminalitu, odčerpávání výnosů z trestné činnosti, vzdělávání v oblasti hospodářské kriminality) je rozpracována i formou konkrétních opatření v již platných koncepčních dokumentech, jako např. Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 – 2014; Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2011 a 2012²⁹. Z těchto důvodů nebylo přistoupeno k formulaci konkrétních opatření v tomto dokumentu, ačkoliv tato problematika s obchodováním s lidmi úzce souvisí.

Strategický cíl:

- **Analyzovat situaci v boji proti obchodu s lidmi - legislativní stránku věci, jakož i praktickou implementaci z pohledu justice**

²⁸ Česká republika byla opakovaně kritizována za nízký počet zjištěných případů obchodování s lidmi a z toho plynoucího počtu rozsudků k TČ obchodování s lidmi, především ve vztahu k formám pracovního vykořisťování. V mnohých diskuzích bylo však zdůrazněno, že neexistují podklady na základě kterých by bylo možné stanovit počet případů a následně rozsudků, který by mohl být označen za uspokojivý. Řada případů prezentovaných jako kauzy obchodování s lidmi, jsou případy porušování pracovně-právních předpisů a jako takové jsou řešeny příslušnými orgány (spadajícími pod MPSV). Často také naplňují skutkovou podstatu jiných trestných činů – a jako takové jsou pak stíhány, popřípadě jsou policií často prošetřovány ve fázi před zahájením úkonů trestního řízení, tudíž se nepromítají do kriminálních statistik v rámci zjištěných trestných činů. Statistiky o obětech zařazených v Programu svědčí ve sledovaném období o vyšším počtu obětí pracovního vykořisťování nad těmi sexuálními. Nicméně je nutné brát v potaz i fakt, že statisticky se jedná o nízký počet osob - o cca 20 % z počtu policií identifikovaných obětí obchodu s lidmi. Neziskové organizace deklarují, že počet obětí obchodu s lidmi je mnohonásobně větší – vzhledem k latenci trestného činu, ale i vzhledem k počtu osob, kterým poskytnou odbornou pomoc. Za hodné pozornosti je absence pravomocného odsuzujícího rozsudku k obchodu s lidmi za účelem pracovního vykořisťování v databázích soudů, což neodpovídá aktivitě OČTR vykazované na ostatních úrovních ani zjištěnému a předpokládanému stavu oběti.

²⁹ Materiál byl schválen usnesením vlády č. 1 ze dne 5. ledna 2011.

Opatření č. VII.:

Zpracovat komplexní právní analýzu nástrojů potírání trestného činu obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování.

Termín plnění: 2012

Indikátory plnění:

vypracování analýzy, včetně eventuálních návrhů legislativních změn

Gesce: MV

Spolugesce: MS

1.2.4. PREVENCE

- Těžiště preventivních aktivit tvořilo ve sledovaném období **vzdělávání** relevantních profesních skupin. V rámci **profesionalizace příslušníků PČR** lze zmínit, že docházelo ke kontinuálnímu vzdělávání jak policistů - specialistů na problematiku obchodování s lidmi ve smyslu závazného pokynu policejního prezidenta č. 93/2010, tak příslušníků PČR, jejichž střed zájmů není na problematiku obchodování s lidmi primárně orientován. Problematika obchodování s lidmi je zařazena do školních vzdělávacích programů policejních škol, je včleněna do základní odborné přípravy³⁰, ale i specializačních kurzů v policejních školách a školských zařízení MV. I příslušníci služby cizinecké policie (dále jen „SCP“) jsou s problematikou boje proti obchodování s lidmi a posledními trendy v této oblasti seznamováni v rámci instrukčně metodických zaměstnání. Vzdělávání v oblasti boje proti obchodování s lidmi bylo podporováno také prostřednictvím mezinárodních vzdělávacích projektů, jakými jsou European Police College (CEPOL)³¹, Mitteleuropäische Polizeiakademie (dále jen „MEPA“)³² či již zmíněné ICMPD.
- OPK MV ve spolupráci s OBP MV a ÚOOZ pořádal **odborný mezinárodní seminář – pracovní setkání expertů k problematice obchodování s lidmi, se zaměřením na nucenou práci**. Setkání se uskutečnilo ve dnech 29. září – 1. října 2010 v hotelovém zařízení MV Solenice. Semináře se zúčastnili zástupci PČR a justice, 8 zahraničních expertů a také zástupce FBI Legal Attaché pro Českou a Slovenskou republiku. Cílem mezinárodního expertního setkání bylo zlepšení a urychlení předávání informací v úrovni prověřování a vyšetřování, k čemuž by mělo přispět předání kontaktních údajů na odborníky z jednotlivých zemí z řad policie a justice.
- Ve dnech 25.-26. října 2011 pořádal OBP MV ve spolupráci s PČR **specializovaný kurz pro příslušníky PČR a státní zástupce**. Kurzu se zúčastnili specializovaní příslušníci PČR a státní zástupci z krajských státních zastupitelství. První den kurzu byl věnován aktuální situaci a stávajícím trendům obchodování s lidmi v ČR, druhý den byl zaměřen výhradně na obchod s lidmi za účelem nucené práce či jiných forem vykořisťování. Specializovaný kurz byl první svého druhu, který byl určen jak pro příslušníky PČR, tak i pro státní zástupce. Kurz byl vyhodnocen jako úspěšný a bude se v intervalu dvou let opět konat.

³⁰ Jedná se o Základní odbornou přípravu pro příslušníky PČR - společné minimum bez specializace, Základní odbornou přípravu pro SKPV - absolventi VŠ a VOŠ a Základní odbornou přípravu policistů služby pořádkové, dopravní policie.

³¹ CEPOL je agentura EU, jejímž posláním je vytvořit síť policejních důstojníků z policejních sborů v Evropě a podpořit přeshraniční spolupráci v boji proti trestné činnosti, dále v oblasti veřejné bezpečnosti a veřejného pořádku prostřednictvím vzdělávacích aktivit organizace.

³² MEPA = Středoevropská policejní akademie; je založena na základě dohody mezi členskými zeměmi Rakouskem, Německem, Švýcarskem, Maďarskem, Slovinskem, Polskem, Slovenskem a ČR. MEPA vznikla na základě právně nezávazného prohlášení ministerstev vnitřní 8 států v r. 2001.

- Ve sledovaném období bylo zajišťováno odborné vzdělávání státních zástupců, soudců a dalších osob působících v rámci resortu MS prostřednictvím **Justiční akademie**. Státní zástupci a soudci se zúčastnili jak vzdělávacích kurzů, kde byla problematika obchodování s lidmi řešena jako samostatná oblast, tak kurzů, kde je o obchodování s lidmi přednášeno v rámci jiných problematik: organizovaný zločin, mravnostní kriminalita, TZ atd.
- Od roku 2008 byla prohlubována spolupráce s Ministerstvem zahraničních věcí ČR. **Konzulární pracovníci** byli od této doby pravidelně seznamováni s problematikou boje proti obchodování s lidmi a nutností monitoringu situace v rámci konzulární činnosti. Od roku 2009 byla problematika obchodování s lidmi a identifikace potenciálních obětí obchodování s lidmi zařazena jako samostatný blok do předvýjezdového školení konzulárních pracovníků. Předvýjezdové školení se týká jak diplomatických pracovníků, tak tzv. administrativně-technického personálu, a počet těchto školení je cca 5-6 za rok. Školení, která byla po lektorské a obsahové stránce zajišťována odborníky z MV, probíhala od roku 2011 ve spolupráci se zástupci IOM Praha, v roce 2011 byly přizvány i organizace La Strada a Charita. Od roku 2010 byla problematika obchodování s lidmi přednášena též na pokročilém vzdělávání pro konzulární pracovníky.
- V období 2008 – 2011 byly pořádány vzdělávací akce s důrazem na identifikaci obětí obchodování s lidmi, např. pro pracovníky **Správy uprchlických zařízení**.
- V roce 2008 zahájil OPK MV **spolupráci s Univerzitou obrany** v Brně. Cílem spolupráce je pořádání seminářů zaměřených na prevenci obchodování s lidmi pro studenty Univerzity obrany, dále pro Armádu ČR na základě požadavků Univerzity obrany a pro zástupce vyšší důstojnické školy na Univerzitě obrany.
- V rámci mapování situace v oblasti obchodu s lidmi je dlužno zmínit též **výzkumné aktivity** v této oblasti. Např. Institut pro kriminologii a sociální prevenci věnoval pozornost tématům úzce souvisejícím s obchodováním s lidmi – problematice organizovaného zločinu, sexuálního vykořisťování apod. MV jako gestor národního bezpečnostního výzkumu, vývoje a inovací se pak zabývá vybranými aspekty organizované trestné činnosti, násilnou sexuální kriminalitou v ČR či odhalováním legalizace výnosů z trestné činnosti.
- Roku 2007 byla spuštěna kampaň a zprovozněna telefonická linka pomoci „**Řekni to za ní**“. Od roku 2007 realizovala Mezinárodní organizace pro migraci v Praze informační kampaň proti obchodu s lidmi, zaměřenou na cílovou skupinu zákazníků prostituce a širší veřejnost v České republice s názvem „Řekni to za ní“. Do kampaně byly zapojeny také nevládní organizace La Strada ČR a Arcidiecézní charita Praha. V období 2008 - 2010 byla kampaň předána Arcidiecézní charitě Praha, která do roku 2010 provozovala webové stránky a telefonní linku zmiňované kampaně.“
- Velký význam v rámci preventivních aktivit hraje i **práce v terénu**, které se věnují organizace La Strada, Diakonie ČCE i Charita, Rozkoš bez rizika a další. Práce v terénu je orientován zejm. na cílové skupiny z řad cizinců, kteří mohou být v obtížné životní situaci blízké obchodování a vykořisťování.
- V rámci preventivních aktivit směřujících na **cílovou skupinu dětí** sehrála důležitou roli Diakonie ČCE, která v rámci projektu „Kudy-Kam“ vytvořila manuál pro lektory a soubor pomůcek k preventivnímu programu, který si klade za cíl zprostředkovat dětem a mladým lidem ve věku 11 – 19 let informace z oblasti prevence rizika obchodování s lidmi za účelem sexuálního i pracovního vykořisťování. Součástí tohoto projektu bylo i vytvoření krátkého vzdělávacího filmu. Film vypráví čtyři příběhy dětí a dospívajících, kteří se setkali s vykořisťováním, a byl pilotně zařazen do vzdělávacího programu některých základních a středních škol v Praze a Plzni.

- V roce 2010 bylo společností ŠIK CZ³³ ve spolupráci s nevládní organizací La Strada vytvořeno krátké video zaměřené na prevenci v oblasti obchodování s lidmi, rizika spojená s vycestováním do zahraničí atd. určené dětem a mládeži. Do projektu se již zapojilo 269 základních a středních škol. Na projektu se rovněž aktivně podílel i OPK MV, financoval ho a také je na krátkém videu prezentován.
- Za účelem prevence obchodování s dětmi byl roku 2011 vydán materiál **„OBCHODOVÁNÍ S DĚTMI - doporučení pro postup orgánů veřejné správy“**. Materiál, který vznikl za přispění orgánů státní správy, neziskového i nevládního sektoru, je reakcí na vyvíjející se trendy v oblasti páchaní trestného činu obchodování s lidmi, respektive s dětmi. Cílem dokumentu bylo detailně popsat doporučené postupy orgánům veřejné správy v případech, kdy především nezletilý cizinec je pachatelem trestné činnosti (převážně takové, kde je cílem dosažení majetkového prospěchu). V dokumentu je kladen důraz na to, že dítě páchající některé přestupky či dokonce trestnou činnost nemusí být vždy pachatel, ale může být obětí, která k takovému činu byla donucena. V materiálu jsou proto uvedeny mimo jiné i problematické momenty ve vztahu k identifikaci dětských obětí vymezené trestné činnosti. [Materiál](#) byl distribuován všem relevantním subjektům a je rovněž zveřejněn na internetových stránkách MV.
- Na základě Pokynu ministra vnitra č. 14 ze dne 15. února 2010, kterým se upravuje fungování národního referenčního mechanismu pro podporu a ochranu obětí obchodování s lidmi (dále jen „Pokyn“), bylo vypracováno základní poučení obsahující informaci o vybraných pomáhajících organizacích v ČR. Poučení je určené pravděpodobným obětem obchodování s lidmi, v jejichž případě není relevantní postup dle ustanovení § 42e a § 33 odst. 1 písm. b) zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pobytu cizinců“), a metodického návodu prvního náměstka ministra vnitra ze dne 7. června 2010 k fungování Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi a jeho institucionálnímu zabezpečení. Vypracovaný text nese název **Základní informace o vybraných pomáhajících organizacích pro pravděpodobné oběti obchodování s lidmi**. Materiál má podobu letáku a obsahuje kromě organizací výhradně zaměřených na asistenci obchodovaným osobám i další organizace, které jsou schopny poskytnout pomoc a poradenství v případě, že osoba toto vyžaduje. Leták byl v roce 2011 přeložen do osmi jazyků – jedná se o vytípané jazyky zemí, z nichž nejčastěji pochází pravděpodobné oběti obchodování s lidmi³⁴. V roce 2012 bude materiál distribuován příslušným orgánům, tak jak je stanoveno v Pokynu.
- Řada preventivních aktivit se soustředila na hlavní **zdrojové země pro ČR**. Některá opatření nebyla primárně zaměřená na obchodování s lidmi, avšak tato problematika byla důležitou součástí projektů. V rámci zahraniční rozvojové spolupráce šlo především o projekty IOM na Kavkaze a ve Střední Asii - „Podpora migračního managementu v Gruzii a Moldavsku – 2008“ a projekt „Podpora migračního managementu ve Střední Asii – 2008“. Stabilně byly v letech 2008 - 2011 realizovány expertní mise zástupců MV a PČR do zemí Západního Balkánu, přičemž řešeným tématem zde v rámci rozvoje bezpečnostních kapacit v oblasti boje proti závažné kriminalitě byl i boj proti obchodování s lidmi.
- Ze strany MPSV byla v rámci prevence nelegálního zaměstnávání věnována pozornost migrantům z Ukrajiny ucházejícím se o zaměstnání v ČR. Jednalo se

³³ ŠIK CZ je společnost, která prostřednictvím velkoplošných obrazovek instalovaných ve školách usiluje o nový způsob komunikace s mladými lidmi.

³⁴ Konkrétně se jedná o angličtinu, ukrajinštinu, ruštinu, vietnamštinu, mongolštinu, rumunštinu, bulharštinu a francouzštinu.

o podávání informací o legálních cestách a rizicích pracovní migrace prostřednictvím seminářů, letáků, konzultací, médií a inzerce.

- „MPSV v roce 2011 realizovalo ve spolupráci s nestátní neziskovou organizací Meta o.s. projekt „**Sociální tlumočení ve styku s cizinci**“, jehož cílem bylo přispět k zvýšení informovanosti a soběstačnosti cizinců nacházejících se ve zranitelné pozici vyplývající z jejich neznalosti českého jazyka, prostředí, i právního systému ČR. V rámci tohoto projektu bylo vyškoleny celkem 13 tlumočnicků z vietnamské, mongolské a ruské komunity, jejichž služby bylo možné po dobu trvání projektu využít bezplatně. Další informace o využití služeb tlumočnicků (od roku 2012 jsou jejich služby zpoplatněny) jsou k nalezení na webových stránkách www.cizinci.cz.
- V roce 2010 vešlo MV ve spolupráci s MPSV opět v kontakt se zástupci Maďarska, Rumunska a Bulharska ve věci **předávání informací o případech podezření na obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování**. Ve vztahu k Rumunsku byla spolupráce prohloubena v roce 2011, byl vypracován a přeložen do rumunštiny informační leták o pracovních podmínkách v ČR, nastavena výměna informací po realizované expertní misi zaměřené výhradně na řešení případů pracovního vykořisťování s rumunskými kolegy.
- Účinnou prevencí diskutované trestné činnosti lze zajistit také **zkvalitňováním právních předpisů**, které danou oblast upravují. Od 1. ledna 2010 je účinný TZ, který rozšířil definici obchodování s lidmi o nové formy vykořisťování, kterými jsou odběr tkáně, buňky nebo orgánu z jeho těla, a služba v ozbrojených silách. Novelizován byl i zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, kvůli potřebě transponovat směrnice EU.³⁵ Na úrovni EU byla zveřejněna v dubnu 2011 směrnice³⁶ stanovující minimální standardy na úrovni EU v oblasti prevence obchodování s lidmi a ochrany obětí. V tuto chvíli je možné konstatovat, že naprostou většinu v ní uvedených závazků ČR již nyní splňuje.
- V únoru 2012 podpořila Vláda ČR návrh **zákona o obětech trestné činnosti** a o změně některých zákonů, který má zásadním způsobem posílit jejich postavení v rámci trestního řízení. Tato nová právní úprava bude mít jednoznačně pozitivní dopad i na oběti obchodování s lidmi. Zákon by měl mimo jiné odstranit dlouhodobé nedostatky v implementaci rámcového rozhodnutí Rady 2001/220/SVV ze dne 15. března 2001 o postavení obětí v trestním řízení.

Identifikované problematické oblasti:

Přestože byl komplexní systém prevence rámcově nastaven minulým strategickým dokumentem, bude potřeba se blíže zaměřit na jeho dílčí položky. Dostatečné **vzdělávání relevantních profesních skupin** o problematice obchodování s lidmi, možnostech identifikace a ochrany obětí logicky vede k efektivnějšímu odhalování případů této trestné činnosti. Jako problematická v oblasti vzdělávání státních zástupců a soudců se jeví skutečnost, že následné vzdělávání není povinné, tudíž se ho účastní malé procento

³⁵ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2009/52/ES ze dne 18. června 2009 o minimálních normách pro sankce a opatření vůči zaměstnavatelům neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí;

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2008/115/ES ze dne 16. prosince 2008 o společných normách a postupech v členských státech při navrácení neoprávněně pobývajících státních příslušníků třetích zemí;

SMĚRNICE RADY 2009/50/ES ze dne 25. května 2009 o podmínkách pro vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí za účelem výkonu zaměstnání vyžadujícího vysokou kvalifikaci.

³⁶ SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2011/36/EU o prevenci obchodování s lidmi, boji proti němu a o ochraně obětí, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2002/629/SVV.

justičních pracovníků. Rovněž stále ještě identifikujeme profesní skupiny, které se sice mohou setkat s potenciálními oběťmi, avšak jejich vzdělávání o této problematice není systematicky zajištěno – jedná se o inspektory práce a specifickou skupinu příslušníků PČR a Armády ČR, kteří vyjíždějí na zahraniční mise, avšak chybí jim adekvátní proškolení o rizicích spojených s pácháním tohoto trestného činu a identifikaci pravděpodobné oběti obchodu s lidmi a dalším postupu.

Ve sledovaném období se ČR potýkala s další problematickou oblastí, a sice bylo identifikováno několik případů **zneužívání cizinců** i v rámci zakázek zadávaných orgány státní správy. V této souvislosti je nutné přistoupit k opatřením, která by do budoucna minimalizovala riziko zneužívání cizinců, např. cestou úpravy podmínek v zadávací dokumentaci. Cílem je dosáhnout stavu, kdy zadavatel bude důsledně, v rámci příslušných předpisů a smluv uzavíraných na jejich základě, prosazovat účinnou odpovědnost dodavatele veřejné zakázky, případně subdodavatelů, v celém průběhu realizace veřejné zakázky. Zajištění širší odpovědnosti dodavatele veřejné zakázky je i jedním z doporučených opatření stanovených v již zmiňovaném dokumentu Anacenu v rámci kapitoly 7.3. *Koordinovaný postup orgánů státní správy a spolupráce*. V rámci opatření se doporučuje rozšířit odpovědnost dodavatele veřejné zakázky. Respektive stanovit konkrétní požadavky ze strany zadavatele do smlouvy o realizaci veřejné zakázky uzavírané s dodavatelem (např. podmínka, že dodavatel souhlasí s tím, že zadavatel může od smlouvy odstoupit v případě prokázaného porušení pracovněprávních předpisů dodavatelem nebo subdodavatelem).

Strategický cíl:

- **Zajistit informovanost o problematice obchodování s lidmi u profesních skupin, které mohou přijít do kontaktu s potenciálními oběťmi obchodování s lidmi**
- **Zajistit proces realizace veřejných zakázek tak, aby bylo minimalizováno riziko zneužívání cizinců a občanů ČR při výkonu práce**

Opatření č. VIII.:

Zajistit povinné vzdělávání justičních čekatelů o problematice obchodování s lidmi.

Termín 2013

Indikátor plnění:

zařazení otázky potírání obchodování s lidmi do systému vzdělávání justičních čekatelů

Gesce: MS

Spolugesce: MV

Opatření č. IX.:

Zajistit vzdělávání inspektorů práce o problematice obchodování s lidmi a způsobu identifikace pravděpodobných obětí.

Termín: 2013

Indikátor plnění: zařazení této problematiky do systému vzdělávání

Gesce: MPSV

Spolugesce: MV

Opatření č. X.:

Zajistit vzdělávání policistů vyjíždějících na zahraniční policejní mise k problematice obchodování s lidmi a způsobu identifikace pravděpodobných obětí.

Termín: 2012

Indikátor plnění:

zařazení této problematiky do systému vzdělávání předvýjezdové přípravy pro policisty

Gesce: MV

Opatření č. XI.:

Zajistit vzdělávání příslušníků Armády ČR vyjíždějících na zahraniční vojenské mise k problematice obchodování s lidmi a způsobu identifikace pravděpodobných obětí.

Termín: 2012

Indikátor plnění:

zařazení této problematiky do systému vzdělávání předvýjezdové přípravy pro příslušníky Armády ČR

Gesce: MO

Spolugesce: MV

Opatření č. XII.:

A) Identifikovat oblasti/sektory, ve kterých existuje potenciální riziko vzniku pracovního vykořisťování a ve kterých je výkon dané práce realizován prostřednictvím veřejných zakázek.

B) Na základě identifikovaných problematických oblastí vypracovat sadu doporučení pro eliminaci rizik vzniku pracovního vykořisťování.

C) Implementovat vypracovaná doporučení do příslušných interních aktů řízení upravujících proces realizace veřejných zakázek.

Termín:

A) září 2012

B) prosinec 2012

C) 2013

Indikátor plnění:

A) vytvořený seznam oblastí včetně popisu problematických částí

B) vytvořená sada doporučení

C) úprava příslušných interních aktů řízení

Gesce:

A) MPSV

B) MMR

C) všechny resorty

Spolugesce:

A) MV

2. VYHODNOCENÍ PLNĚNÍ ÚKOLŮ Z PŘEDCHOZÍ STRATEGIE

I.

Formalizovat a institucionalizovat mezirezortní koordinační skupinu (MKS) pro koordinaci aktivit v rámci problematiky boje proti obchodování s lidmi (zástupci jednotlivých resortů a relevantních nevládních a mezivládních organizací), jejíž součástí bude i zajištění fungování stávajícího národního koordinačního mechanismu. Předložit ke schválení vládě ČR statut MKS, upravit její jednací řád formou interního aktu řízení MV.

Gesce: MV ve spolupráci s ostatními resorty

Termín: 30. červen 2008

Komentář:

MKS byla ve sledovaném období ukotvena a institucionalizována. Ve svém statutu schváleném usnesením vlády č. 1006 ze dne 20. srpna 2008 je koordinačním orgánem Vlády České republiky pro oblast boje proti obchodování s lidmi. Jednací řád MKS nabyt účinnosti dne 16. prosince 2008 na základě schválení meziresortní skupiny ze dne 16. prosince 2008 a je veřejně přístupný na [internetových stránkách Ministerstva vnitra](#).

Hodnocení plnění: SPLNĚNO

Zpracovat a každoročně aktualizovat zprávu pro ministra vnitra o stavu obchodování s lidmi v ČR, včetně popisu situace a opatření v oblasti prevence a Programu. Zveřejňovat tuto zprávu.

Gesce: MV ve spolupráci s ostatními resorty

Termín: každoročně k 30. březnu

Komentář:

První zpracovaná Zpráva reflektovala období 1. ledna - 31. prosince 2008 a od této doby jsou vypracovávány pravidelně, jejich celé znění je dostupné na [internetových stránkách Ministerstva vnitra](#).

Jedná se o souhrnný popis situace v oblasti obchodování s lidmi na území ČR, včetně souvisejících zahraničních trendů, které mají vazby na ČR. Dokument je zpracováván na základě podkladů všech zainteresovaných subjektů – respektive členů MKS (členové MKS – viz kapitola 1.2.1.1)

Hodnocení plnění: PLNĚNO PRŮBĚŽNĚ

Zpracovat centrální systém sběru dat o obchodování s lidmi.

Gesce: MV ve spolupráci s ostatními resorty

Termín: 30. červen 2008

Komentář:

Problematika absence porovnatelných dat o obětech, trestných činech obchodování s lidmi a jejich pachatelích je kontinuálně centrem pozornosti členských států celé EU. V ČR je komplexní sběr dat realizován jednou ročně pro účely vypracování Zprávy o stavu obchodování s lidmi v ČR za uplynulý rok.

V roce 2008 byl schválen projektový záměr na programové dílo „Informační systém Obchodovaná osoba“. Jedná se o softwarovou databázi určenou pro sběr údajů o klientech zařazených do Programu a to v režimu osvědčení pro sběr osobních údajů vydaného Úřadem pro ochranu osobních údajů. Cílem informačního systému je utříděně shromažďovat údaje k obětem obchodování s lidmi zařazeným do Programu nebo kterým byl umožněn dobrovolný návrat do země původu. Registr by měl být schopen poskytovat výstupy a třídění na základě různých filtrů a zpracovat údaje ve formě statistických souhrnných výstupů. Databáze bude plně provozuschopná v roce 2012.

Hodnocení plnění: SPLNĚNO částečně

II.

Analyzovat situaci a předložit trestně právní definici nucené práce, popř. nových samostatných skutkových podstat trestných činů „závažné formy pracovního vykořisťování“ a „závažné formy porušování pracovněprávních předpisů“. Součástí definice nové skutkové podstaty by mělo být zakotvení trestnosti „nelegálního zaměstnávání“ vč. odstupňování výše trestní sazby dle závažnosti vykořisťování pracovníka zaměstnavatelem.

Gesce: MV ve spolupráci s MPSV, MS

Termín: 31. červenec 2008

Komentář:

Jak již bylo uvedeno výše, v roce 2008 a 2009 se za účelem plnění tohoto úkolu setkala pracovní skupina na téma nucené práce a jiné formy vykořisťování. Pracovní skupina doporučila nadále se zaměřit na vzdělávání relevantních OČTR k problematice obchodu s lidmi za účelem nucené práce a jiných forem vykořisťování a NSZ rozšířit hlediska při zpracovávání Zprávy o činnosti státních zastupitelství za uplynulý rok o oblast obchodování s lidmi. Činnost pracovní skupiny byla v roce 2009 z důvodů nedostatku poznatků z praxe státních zástupců a soudů, neexistence judikatury v této oblasti pozastavena. Reakci na tuto situaci představuje výše zmíněný, v roce 2010 zahájený, projekt Odhalování obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování a nucené práce, který se inspiruje situací v zahraničí. Opatření tohoto dokumentu předpokládá, že toto téma bude prioritou i v následujícím období, kdy dojde ke zpracování širší právní analýzy s přesahem do dalších oblastí potírání trestného činu obchodování s lidmi s důrazem na pracovní formu vykořisťování.

Ve sledovaném období byla přesto věnována pozornost potřebě zakotvit trestnost nelegálního zaměstnávání. V novém TZ byl nadefinován trestný čin neoprávněné zaměstnávání cizinců (§ 342 TZ), účinný od 1. ledna 2010, který má za cíl postihnout pachatele, jež soustavně, opakovaně, za zvlášť vykořisťujících pracovních podmínek nebo ve větším rozsahu neoprávněně zaměstná nebo zprostředkuje zaměstnání cizince, který se zdržuje neoprávněně na území ČR nebo nemá platné povolení k zaměstnání, pokud je podle jiného právního předpisu vyžadováno. Trestné je rovněž zaměstnání nebo zprostředkování zaměstnání cizince, který je dítětem a zdržuje se neoprávněně na území ČR nebo nemá platné povolení k zaměstnání podle jiného právního předpisu.

Hodnocení plnění: SPLNĚNO částečně

III.

Důsledně využívat zákonných prostředků k eliminaci negativních důsledků prostituce. Každoročně zpracovat informaci pro MV o provedených opatřeních a jejich výsledcích.

Gesce: všechny resorty

Termín: 28. únor 2009

Komentář:

V Národní strategii bylo shledáno, že ačkoli pokusy o regulaci prostituce v podobě předkládaných návrhů zákona nebyly úspěšné, právní předpisy již dnes poskytují široké pravomoci a oprávnění orgánům státní správy i samosprávy, aby s prostitucí bojovaly.

Po linii trestně právní je tato role svěřena OČTŘ a jedná se zejm. o potírání trestné činnosti obchodování s lidmi, kuplířství, výtržnictví popř. ohrožování výchovy mládeže. Od nabytí účinnosti nového TZ (1. ledna 2010) registrujeme i trestný čin prostituce ohrožující mravní vývoj dětí, kde byl od 1. ledna 2010 do 31. prosince 2011 zjištěn a objasněn jeden trestný čin. Také nový závazný pokyn policejního prezidenta z roku 2010 o činnosti na úseku obchodování s lidmi ukládá povinnost vybraným specialistům z řad PČR, aby sledovali situaci v oblasti prostituce, objekty a místa, kde je provozována. Informace o aktivitách orgánů veřejné správy v této oblasti jsou součástí Zprávy o stavu obchodování s lidmi předkládané ministru vnitra.

I v letech 2008 - 2011 probíhaly společné bezpečnostní akce za účelem monitoringu prostituční klubové scény prevence doprovodných kriminálních jevů, dále akce zaměřené na odhalování nelegálního pobytu či nelegálního zaměstnání osob ze zemí mimo EU. Tyto akce se konaly v součinnosti s příslušníky PČR, obecních policíí a dalšími orgány státní správy.

V rámci nabízení sexuálních služeb za úplatu veřejně je po linii správních deliktů nutné zmínit, že některé obce ve sledovaném období nadále využívaly možnost negativní důsledky prostituce eliminovat prostřednictvím obecně závazných vyhlášek. Vyhlášky stanoví zákaz nabízení, poskytování a někdy také vyhledávání a využívání sexuálních služeb, přičemž je pak takové jednání postihováno jako přestupek.

Hodnocení plnění: PLNĚNO PRŮBĚŽNĚ

3. SOUHRN OPATŘENÍ NA OBDOBÍ 2012-2015

Strategická vize 2012-2015:					
Potírání obchodování s lidmi v České republice je koordinovaná a efektivní činnost založená na vyvážené spolupráci relevantních profesionálů a respektu k právům a potřebám obětí.					
Pilíř	Opatření	Indikátor plnění	Gesce	Spolugesce	Termín
Partnerství	I. Zmapovat situaci týkající se obchodování s lidmi v sociálně vyloučených lokalitách.	<ul style="list-style-type: none"> analýza dosud realizovaných monitorovacích opatření v sociálně vyloučených lokalitách ve vztahu k obchodování s lidmi realizace sondáže v několika vybraných sociálně vyloučených lokalitách analýza dat a formulace případných opatření 	MV	MPSV, Úřad vlády	2015
	II. Zprostředkovat příslušným zástupcům Policie ČR příklady dobré praxe týkající se aplikace funkčních nástrojů mezinárodní spolupráce (společné vyšetřovací týmy, pracovní skupiny EU na operativní úrovni, bilaterální spolupráce se zdrojovými zeměmi atd.) při vyšetřování případů obchodování s lidmi.	<ul style="list-style-type: none"> prezentace příkladů dobré praxe (2013) vyhodnocení aplikace nástrojů mezinárodní spolupráce Policií ČR (2015) 	MV		2015
	III. Ratifikovat Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi z roku 2000 (tzv. Palermský	<ul style="list-style-type: none"> předložit vládě ke schválení návrh na ratifikaci uvedeného dokumentu 	MV		2012

	protokol), který doplňuje Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu.				
	IV. Podepsat a ratifikovat Úmluvu Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi.	<ul style="list-style-type: none"> • předložit vládě ke schválení návrh na ratifikaci uvedeného dokumentu 	MS		2013
Podpora a ochrana obětí	V. Komplexní evaluace Programu podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi.	<ul style="list-style-type: none"> • zpracovaná evaluace, včetně případných návrhů opatření 	MV		2015
	VI. Analyzovat možnosti zabezpečení pomoci občanům ze zemí EU, kteří se na území ČR octli v tíživé životní situaci v souvislosti s výkonem práce.	<ul style="list-style-type: none"> • analyzované možnosti pomoci občanům EU • navržená opatření a postup jejich realizace 	MPSV	MV	2013
Postih pachatelů	VII. Zpracovat komplexní právní analýzu nástrojů potírání trestného činu obchodování s lidmi za účelem pracovního vykořisťování.	<ul style="list-style-type: none"> • vypracování analýzy, včetně eventuálních návrhů legislativních změn 	MV	MS	2012
Prevence	VIII. Zajistit povinné vzdělávání justičních čekatelů o problematice obchodování s lidmi.	<ul style="list-style-type: none"> • zařazení otázky potírání obchodování s lidmi do systému vzdělávání justičních čekatelů 	MS	MV	2013
	IX. Zajistit vzdělávání inspektorů práce k problematice obchodování s lidmi a způsobu identifikace pravděpodobných obětí.	<ul style="list-style-type: none"> • zařazení této problematiky do systému vzdělávání 	MPSV	MV	2013
	X. Zajistit vzdělávání policistů vyjíždějících na zahraniční policejní mise k problematice obchodování s lidmi a způsobu identifikace pravděpodobných obětí.	<ul style="list-style-type: none"> • zařazení této problematiky do systému vzdělávání předvýjezdové přípravy pro policisty 	MV		2012

	<p>XI. Zajistit vzdělávání příslušníků Armády ČR vyjíždějících na zahraniční vojenské mise k problematice obchodování s lidmi a způsobu identifikace pravděpodobných obětí.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • zařazení této problematiky do systému vzdělávání předvýjezdové přípravy pro příslušníky Armády ČR 	MO	MV	2012
	<p>XII. A) Identifikovat oblasti/sektory, ve kterých existuje potenciální riziko vzniku pracovního vykořisťování a ve kterých je výkon dané práce realizován prostřednictvím veřejných zakázek. B) Na základě identifikovaných problematických oblastí vypracovat sadu doporučení pro eliminaci rizik vzniku pracovního vykořisťování. C) Implementovat vypracovanou sadu doporučení do příslušných interních aktů řízení upravujících proces realizace veřejných zakázek.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A) vytvořený seznam oblastí včetně popisu problematických částí • B) vytvořená sada doporučení • C) úprava příslušných interních aktů řízení 	A) MPSV B) MMR C) všechny resorty	A) MV	A) 2012 B) 2012 C) 2013

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Anacen	Analytické centrum pro ochranu státních hranic a migraci
Charita	Arcidiecézní charita Praha
Diakonie ČCE	Diakonie Českobratrské církve evangelické
ESSK	Evidenčně statistický systém kriminality
EU	Evropská unie
ICMPD	Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky
IOM	Mezinárodní organizace pro migraci
La Strada	La Strada Česká republika, o.p.s.
MEPA	Středoevropská policejní akademie (Mittleuropäische Polizeiakademie)
MKS	Mezirezortní koordinační skupina pro oblast boje proti obchodování s lidmi
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MO	Ministerstvo obrany ČR
MOPNZC	Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MS	Ministerstvo spravedlnosti ČR
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
MV	Ministerstvo vnitra ČR
Národní strategie	Národní strategii boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008-2011)
NNO	nestátní nezisková organizace
NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
OBP MV	odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra ČR
OBSE	Organizace pro spolupráci a bezpečnost v Evropě
OČTŘ	orgány činné v trestním řízení
OPK MV	odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR
OSN	Organizace spojených národů
OVZCN	odbor veřejných zakázek a centrálních nákupů Ministerstva vnitra ČR
PČR	Policie ČR
Program	Program podpory a ochrany obětí obchodování s lidmi MV
Rozkoš bez rizika	Rozkoš bez rizika, o. s.
SCP	služba cizinecké policie
SKPV	služba kriminální policie a vyšetřování PČR
SÚIP	Státní úřad inspekce práce
ÚSKPV	úřad služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR
ÚOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování PČR

PRÁVNÍ PŘEDPISY

zákon o pobytu cizinců	zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zákon o trestní odpovědnosti právnických osob	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob
STZ	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů

TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů